opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 232 | Łódź, Wtorek, 4 października 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, ד׳ תשרי תרצ״ג | № 232

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ZNAK OCHR.
FABRYKA SUKNA
JÓZEF FRÄNKEL
BIELSKO
DEKATYZOWANY

JÓZEF FRÄNKEL, BIELSKO
Fabryka sukna

עמפפעהלט דער געעהרטער קונדשאפט צום הערבסט און ווינטער=סעזאן דעם גרעסטען אויסוואהל פון איהרע פיינסטע אויס-
ארבייטונגען פון קאמגארן אין די שענסטע מוסטערן און פארבען, אזוי-גוט מאדע= ווי גלאטע=ווארע
אין איהר אייגענעם פאבריקס=לאגער

אין לאדז, פיעטריקאווער 27 פראנט 1 שטאק טעל. 192-28

ווי אויך ביי איהרע ג׳ אפנעהמער. די ג׳ קונדשאפט ווערט געבעטען אכטונג צו געבען אויף אונזער פאטענטירטע שוצמארקע, וואס איז א גאראנטיע פאר די פיינסטע בילליגער סחורה.

אריגינאלע פאבריקס=פרייזען.

דאנקזאגונג.

דעם לאווניק פון דער שטאדט לאסק
ה׳ אפרים נאסקאוויטש
ווי אויך די ה״ה זכריה רייכבארד און פרוי און לוזער פוקאטש פאר זייער ארויסגעוויזענע מיטגעפיהלען און מיטהילף בעת דעם טראגישען פאל פון אונזער אונפארגעסליכען
יצחק וויסבארד נ״ע
פאר זייער אדורכפיהרען אלע פארמאליטעטען אין די אמטען ווי אויך אלע, וועלכע האבען זיך אזוי צאהלרייך בעטייליגט אין דער לויה, דריקען אויס דעם הארציגסטען דאנק און ווינשען א כתיבה וחתימה טובה

פאטער דוד וויסבארד
און גוטע פריינד שלמה לעווקאוויטש
און יוסף דוד שאנצער לאדז

6071

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ליבען פריינד און חבר דוד וויסבארד און פאמיליע צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון זייער אונפארגעסליכען ליבען זוהן
יצחק נ״ע
זייט געטרייסט מיט די טראדיציאנעלע ווערטער
המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

שלמה לעווקאוויטש און פאמיליע
יוסף דוד שאנצער און פאמיליע.

6071

מאשין-מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע ווי אויך
מצה=מעהל, אייער=פערפל און סובארקעס
לויט קארלסבאדער סיסטעם
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאנטע און אלעריי פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראל= בעוואוסטער
צוקערניע
נ. ווינבערג
38 פיעטריקאווער 38
טעל. 143-82.

א כתיבה וחתימה טובה
און א גוט יאהר

ווינש איך די רעדאקציע און אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ווי אויך מיין גאנצע פאמיליע פריינד און בעקאנטע און מיין ליבע קונדשאפט.

מיט אכטונג צייטונגס-פערקויפער
לייבוש דזיאלאווסקי, זגערזשער 46

אכתיבה וחתימה טובה
און א גוט יאהר

ווינשען מיר אונזער ליבען פאטער, שווער און זיידען חיים הערשענהארן אין לובלין. אונזער ליבען ברודער, שוואגער, שוועגערין ב. הערשענהארן אין ניו-יארק. אונזער ליבע שוועסטער, שוועגערין, ברודער און שוואגערס אין ווארשא, ווי אויך אונזערע ליבע שוועסטערן, ברידער, שוועגערינס און שוואגערס אין לאדז.

מאיר לייזער, גוטשע, פערעלע און חילוש רייך

אתרוגים
מובחרים. וגם לולבים והדסים
מארץ ישראל און קארפי
מקח השוה על הורט וענצעל שוין צו בעקומען ביי
עמנואל קאפעלוש,
פלאץ וואלנאשטשי 10.
6060

אתרוגים מובחרים
לולבים והדסים
פון דער ערשטער קוועלע איז שוין צו בעקומען ביי
„Agrumaria" Sp. z ogr. odp.
Łódź, ul. Kościelna № 1, tel. 133-33.
7065

אזהרה גדולה!
אין גייערס ראיאן מעג מען שעכטען עופות נאר אויף
4 רזשגאווסקא 4
די שחיטה פון באוא=זארזשעווסקא 25
איז נבילה וטרפה.
ועד הרבנים עם ועד הכשרות ביי דער יודישער קהלה אין לאדז.

פאר גאלד, בריליאנטען, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטען
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

א כתיבה וחתימה טובה
און א געזונט און גליקליך יאהר
ווינש איך מיינע ליבע שוויגער עלטערן, מיינע ליבע ברידער, שוואגערס, שוועגערינס, פריינד און בעקאנטע ווי אויך מיינע געעהרטע קונדשאפט.
אברהם יעקב פלום, פרוי און קינדער

אכטונג!
קראוואטען= סוחרים!
אין דער בעוואוסטער פראצ. פון ט. הערשקאוויטש. ווערען אויסגעארבייט בינדעס, שלייפען, מושקעס, ראגאטען, און שערצלעך. איך מאך אויך איבער פון אלטע בינ- דעס אויף נייע צו זעהר ביליגע פרייזען.
ט. הערשקאוויטש
וואלבארסקא 31
אין הויף ליגקע אפיצינע 2-טען שטאק.

DR. MED.
J. POLAKOW
קינדער=קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
פיעטריקאווער 109, טעל. 139-75

Dr.
B. Robinzon
צוריקגעקעהרט
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 3–4 נאכמ. און פון 6½–7½ נאכמ

רעשטען
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס
בילליצער, טאמאשאווער און לאדזער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען= שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, II שטאק

Dr. Wajnberg
ספעציאליסט פון הארץ- און לונגען-קראנקהייטען
ציגעל=גאס 11. טעל. 126-02
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אווענד.

הזכרה
דאנערשטאג, דעם 6 אקטאבער ד. י. 11 א זייגער פריה וועט פארקומען א הזכרה נאך דעם אונפערגעסליכען פראפעסאר
ירמיהו וויזענבערג ז״ל
אין דער סינאגאגע פון ה׳ יאראטשינסקי, פאמארסקא 46-48.
פריינד, שילער און פערוואנדטע ווערען געבעטען צו קומען צו דער בעשטימ- טער צייט.
6072

פאגראם אויף יודען אין ווילנע

היטלעראווצעס בעפאלען א מנין. — ארעסטירט 42 פאגראמשטשיקעס

ווילנע, 3 (ספ. טעל.)

דער „מארגען" איז מודיע, אז נעכטען ביי-טאג אין אינ'ם צווייטן ראיאן פון ווילנע פארגעקומען א פאגראם, ארגאניזירט דורך די היטלעראווצעס.

די כוליגאנעס זענען בעפאלען שפערל'ס קאוויארניע, וועלכע איז אויף די ימים נוראים פערוואנדעלט געווארען אין א מנין.

מיט אויסגעשרייען „יודע פערעקע!" האבען זיי זיך אריינגעריסען אינ'ם לאקאל, וואו עס האבען געדאווענט 280 יודען, דעמאלירט די גאנצע איינארדענונג און געשלאגען מכות-רצח מיט שטעקנס און פרענטען די מתפללים.

א צווייטע גרופע היטלעריסטישע כוליגאנעס האט זיך געלאזט גיין „מאכען ארדענונג" אין אן אנדער שטיבעל.

אין ביידע פאלן האט אינטערווענירט די פאליציי.

עס זענען ארעסטירט געווארען 42 כוליגאנעס, וועלכע ווערען איבערגעגעבען אין געריכט.

אויף א משך פון 5 יאהר זאל געשלאסען ווערען די אדוואקאטען-ליסטע

ווארשא, 3. (טעלעפאניש).

גרויס בעאומרוהיגונג צווישע די יונגע יוריסטען האט ארויסגערופען די ידיעה, אז דעם ערשטען נאוועמבער וועט דערשיינען א דעקרעט, וואס וועט שליסען די אדוואקאטען-ליסטע אויף א משך פון פינף יאהר.

דער דעקרעט זאל ארומנעהמען די אדוואקאטען-ראטען אין ווארשא, קראקא און לעמבערג.

נאך דער אויפלייזונג פון „סעלראב"

צוגעמאכט 12 אוקראינישע קאאפעראטיווען.—פונאנדערגעטריבען א מיטינג

לעמבערג, 3. (טעלעפאניש).

„דילא" מעלדעט, אז צוליב דעם וואס מ'האט ליקווידירט דעם „סעלראב" האבען זיך צוגעמאכט 12 אוקראינישע קאאפעראטיווען.

פאליציי האט פונאנדערגעטריבען א קאמוניסטישע מאטען-פערזאמלונג און ארעסטירט 7 פערזאן.

מ'האט געפונען פראטעסט-אויפרופען אין פויליש און אוקראיניש געגען דער אויפלייזונג פון „סעלראב".

3 היטלעריסטען ארעסטירט

אויף א בעפעהל פון דאנציגער סענאט

דאנציג, 3 (יט"א טעלעגראפיש)

אויף א בעפעהל פון דאנציגער סענאט, זענען ארעסטירט געווארען 3 היטלעריסטישע אנטיסעמיטען פאר א רייה טערער-אקטען געגען יודישע איינוואוינער אין דער געגענד פון דאנציג. דאס איז דער ערשטער פאל, וואס דער דאנציגער סענאט בעציהט זיך צו די היטלעריסטען ווי צו א מלוכה פיינדליכע בעוועגונג.

די סעסיע פון פעלקערבונד אין גענף

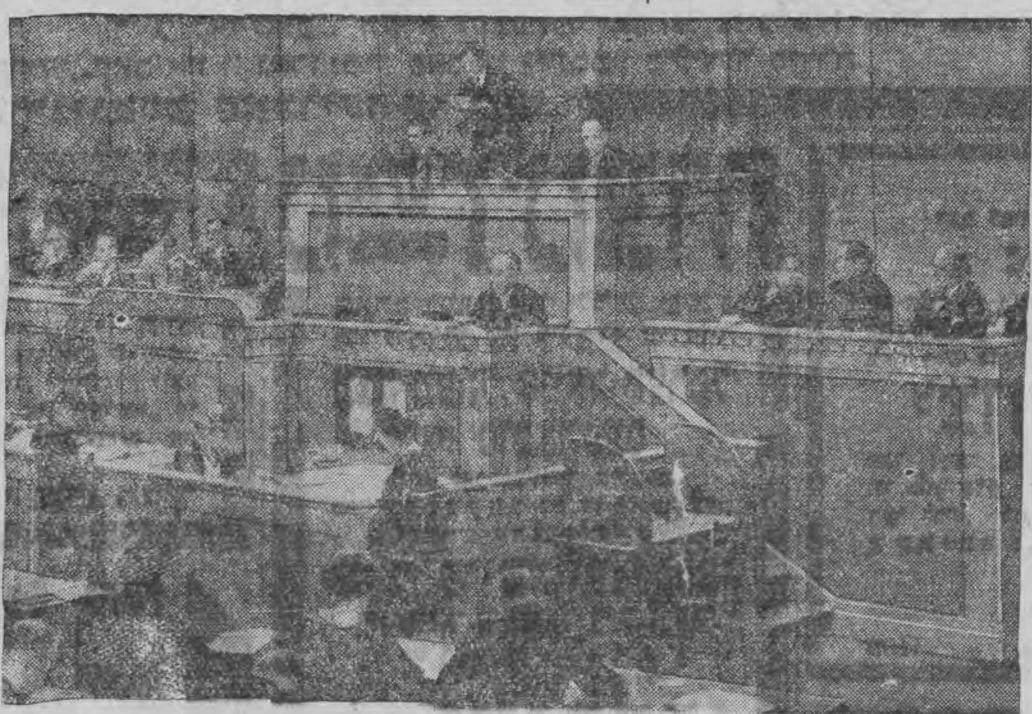

רע=וואלערא עפענט די זיצונג

דער בעקאנטער ענגלישער פאליטיקער ווינסטאן טשערטשיל איז געפעהרליך קראנק אויף טיפוס.

א באהן-קאטאסטראפע

לעמבערג, 3. (טעלעפאניש).

ביי טאטאראוו, לעם יאמטשע איז געשעהן א באהן-קאטאסטראפע.

עס זענען דא 23 פערוואונדעטע און עטליכע דערהרגעטע.

דער געוו. תליון מאטשעיעווסקי „רייסט קברים"...

ווארשא, 3. (טעלעפאניש).

דער געקינדיגטער תליון מאטשעיעווסקי, „ליגט איין וועלכע" הלמאי מ'האט איהם אנגעזאגט פון זיין פאסטען, אויף וועלכען ער האט בעוויזען אויפצוהענגען הונדערט פערזאן.

ער האלט, אז לגבי איהם איז אנגעטאן געווארען א גרויסע עוולה, און אז מ'האט איהם געקינדיגט, מחמת די אינטריגעס פון זיין געהילף, ברוין.

ער האט דא יעצט איינגעגעבען א אפעל — צו אינ'ם העכסטען טריבונאל, און נעכטען איז ער געקומען מיט א פראטעסט-מעמאריאל אין סיים.

די וואס האט איהם אנגעשטעלט אריינגעלאזט ער פאדערט: מ'זאל איהם צוריקגעמען אויף זיין פאסטען, אדער בעשטימען עמעריטור...

וויפיל וועט קאסטען א קילא צוקער

ווארשא, 3. (טעלעפאניש).

מחמת די מיספערשטענדנישען צוליב די פרייזען פון צוקער אין דעטאל-פערקויף, זאל צרוטגע עבענטועל ווערען א פעראָרדנונג וואס וועט נארמירען די פרייזען אויף א זלאטע מיט 45 גראשען א קילא, ד.ה. אויף פינף גראשען מעהר ווי מ'האט פריהער גערעכנט.

הונגער-שטרייק פון פאליטישע ארעסטירטע אין „פאוויאק"

ווארשא, 3. (טעלעפאניש).

די פאליטישע ארעסטירטע אין „פאוויאק" האבען היינט דערקלערט א הונגער-שטרייק.

זיי פערלאנגען מ'זאל זיי אפטיילען פון די קרימינעלע פערברעכער, פערלענגערען די שפאצירען און צושטעלען שרייב-מאטעריאלען.

בעריכט - אקציע אין אמעריקא

פון דער יודישער וועלט-קאנפערענץ

ניו-יארק, (יט"א.) דעם 25-טען סעפטעמבער איז אין אסטער-האטעל פארגעקומען א זיצונג פון דער עקזעקוטיווע און פון אדמיניסטראטיוו-קאמיטעט פון יודיש-אמעריקאנער קאנגרעס, אויף וועלכער עס זענען אויסגעהערט געווארען בעריכטען פון דער יודישער וועלט-קאנפערענץ, אין זשענעווע. עס זענען אנגענומען געווארען א רייה בעשלוסען וועגען דער ווייטערדיגער אקציע פאר דעם יודישען וועלט-קאנגרעס. אין א רייה שטעט ווערען ארגאניזירט בעריכטס-פערזאמלונגען וועגען די בעשלוסען פון דער יודישער וועלט-קאנפערענץ.

דײטשער אפיציעלער קאמוניקאט

קודם כל בטל מאכען דעם ווערסאילער טראקטאט

מלחמה — א מאטעמאטיש-זיכערע זאך

פאריז, 3 (ספ. טעל.)

דער נעכטען-פערעפענטליכטער אפיציעלער דייטשער קאמוניקאט שטעלט פעסט אין א קאטעגארישען טאן, אז די שטרעבונג פון דייטשלאנד איז די פולע גלייכבערעכטיגונג אין דער הינזיכט פון בעוואפענונגען.

דער קאמוניקאט איז, אזויצוזאגען, א דירעקטער ענטפער פון בערלין אויף די אויסגלייכס-בעמיהונגען פון ענגלאנד, אמעריקא און די סקאנדינאווישע לענדער.

פון דעם קאמוניקאט איז צו דרינגען, אז שלייכער שטרעבט קודם כל צו בטל מאכען די מיליטער-קלויזולען פונם ווערסאילער טראקטאט און צו שאפען א מיליטער-כח, וואס זאל זיין מעכטיגער פאר אלע פראפעסיאנעלע ארמייען, וואס עקזיסטירען איצט אויפן אייראפעאישען קאנטינענט.

איינער פון די בעדייטענדסטע פראנצויזישע פארלאמענטאריסטען האט דערקלערט פאר א זשורנאליסט, אז אויב פראנקרייך זאל איינגיין אויף סקאסירען די מיליטער-קלויזולען פונם ווערסאילער טראקטאט, איז א נייע אייראפעאישע מלחמה — א מאטעמאטיש-זיכערע זאך.

א מערקווירדיג קריפעל

פארטע-אלעגרע, 3 (ספ. טעל.)

אין פארטאלעצא איז געבוירען געווארען א מיידעלע מיט 2 קעפ, 4 הענד, 4 פיס און איין מאגען.

דאס קינד זאל אפערירט ווערען.

פערפלייצונג אין נארוועגען

אסלא, 3 (ספ. טעל.)

אין דעם קרייז טראנדהיים איז געשעהן א קאטאסטראפאלע פערפלייצונג.

די טייכען זענען ארויס פון די ברעגעס און האבען פערפלייצט די פעלדער.

א סך הייזער זענען בעדראהט, אזוי אז די איינוואוינער ציהען זיך אריבער מיט זייער פערמעגען אין העכער-געלעגענע ערטער.

קארפינסקי'ס לופט-פליה

סליווען — בולגאריען, 3 (ספ. טעל.)

נאך 11 שעה פליהען האט דא אויסגעלאנדעט דער פוילישער פליהער קאפ. קארפינסקי.

ער האט אדורכגעמאכט א וועג פון 1,400 קילאמעטער.

דער לופט-פליהער האט אנגעטראפען אויפ'ן וועג שטארקע ווינטען און א נעבעל.

היינט ביינאכט פליהט ער ווייטער.

Dr. med. H. Helman

ספעציעל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקה.

PIOTRKOWSKA 68, tel. 112-20

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 10 ביז 12 יום פון 5 ביז 7 אָוונט

קונסט-פאטאגראפישער אנשטאלט

אויפנאהמעס צו מעטריקולען און פעסער

נור 1 זל. 6 שטיק

רעטושירט, בווינע פארב, ווי אויך פאסט קארטען-אויפנאהמען צו ביליגע פרייזען. איך נעהם אן צו קאפירען פון אמאטארען.

L. LAKS מיט אכטונג

זשעראמסקיעגא 84.

צופאהר מיט טראמוואיען 8, 5, 6, 16 און 9.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

האט זיך איבערגעצויגען אויף

טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן ביז 10 פריה און פון 4—8 אווענט, פאר פרויען פון 4—5 נאכט. אין א ספעציעלען ווארטע-זאל

צאהן-ארצט

St. Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-38

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 10—1 מיטאג און פון 4-7 אָוונט

Dr. med.

D. ROZENCWAJG

צוריקגעקעהרט

16 נארוטאוויטשא 16, (פילסודסקיעגא 76)

טעל. 128-74

נעהמט אן פון 9—10 און פון 6—7 אָוונט

Dr. med. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג

קינדערלאזיגקייט איז סעקסועלע פערשטערונגען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 5 — 8 אווענט.

זונטאג און יום-טובים פון 9 - 1 בייטאג.

דר. מעד. בערמאן

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקה.

מענער-שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בער..., נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אָוו.

זונטאג פון 9-1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע פרייזען

Laboratorjum Analityczne

dla przemysłu

chemicznego, włókienniczego

i metalurgicznego

Dr. EUG. RITTA

Piotrkowska 126, tel. 223-88.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון 1/2 2 – 4 און פון 7 – 8 אָוונד

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5—9 אָוונד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע - פרייזען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפילים, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארם.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

פוילען-ווידער אין ראט פון פעלקערבונד

ג ע נ ף, 3 (ספ. טעל.)

די פלענאר-פערזאמלונג פונ׳ם פעלקער-בונד האט זיך אנגעהויבען מיט א רעדע פונ׳ם פארזיצער פאליטיס, וועלכער האט דערקלערט, אז די פער-זאמלונג דארף זיך היינט ארויסזאגען וועגען דעם פארשלאג, וואס איז ארייגעטראגען געווארען דורך פוילען מכח איהר רעכט אויף רעעלעקציע אין דעם ראט פון פעלקער-בונד.

פאליטיס האט דערמאהנט די פראצעדור, וואס איז אנגענומען געווארען אין 1926 מכח רעעלעקציע, ווי דהיינו, אז דער אויסוואהל איז אפהענגיג אין יעדען פאל פונ׳ם בעשלוס פון דער פערזאמלונג, און אז דערביי איז אומבעדינגט נויטיג צו דערגרייכען צוויי דריטעל שטימען פונ׳ם פעלקער-בונד.

נאך פאליטיסעס רעדע, זענען אדורכגעפיהרט געווארען די וואהלען.

עס זענען אפגעגעבען געווארען 51 צעטלען, וואס פון זיי זענען געווען 4 ווייסע.

עס זענען, אלזא, אפגעגעבען געווארען 47 גילטיגע צעטלען, און די מעהרהייט פון צוויי-דריטעל בעטרעפט 31.

פוילען האט בעקומען 41 שטימען. וואס אנערקענען פאר איהר דאס רעכט פון רעעלעקציע — געגען 6 נעגאטיווע שטימען.

ג ע נ ף, 3 (ספ. טעל.)

נאך דער פארגעקומענער פערזאמלונג און דער אפשטימונג איז פאר פוילען אנערקענט געווארען דאס רעכט אויף רעעלעקציע.

אויף דעם דאזיגען גרונד קאן פוילען, אויף דער בייטאגעדיגער פערזאמלונג, קאנדידירען אויפסניי אינ׳ם פעלקער-בונד-ראט.

דער וואהל איז, אבער נישט מעהר, ווי א פארמעלער, מחמת קאנדידירען וועלען אויף די דריי פרייע פלעצער בלויז דריי מלוכות: פוילען, טשעכאסלאוואקיי און מעקסיקא.

טשיקאווע אינפארמאציעס וועגען פוילען

פ א ר י ז, 3 (ספ. טעל.) אין נאמען פון דער ציימונג „אינפארמאציאן סאציאל" האט די זשורנאליסטקע סיוזאן סעלי דורכגעפיהרט אנ׳אנ-קעטע אין פוילען, וואו זי האט, לויט איהר מיינונג אבסערווירט א נאכגיביגען באדען פאר׳ן קאמוניזם און פאר באלשעוויסטישער קאלעקטיוויזאציע.

רייזענדיג איבער פוילען — שרייבט די זשורנאליסטקע — בעקומט מען דאס בילד פון סאוויעט-רוסלאנד.

„מאטין" האט די דאזיגע אבסערוואציעס פון סיוסאן סעלי איבערגעדרוקט.

רעגירונג גרייט צו א נייע ווירטשאפטס-אקציע, לויט׳ן דייטשען מוסטער?

וו א ר ש א, 3 (טעלעפאניש).

אין קרייזען, וואס שטייען נאהענט צו דער רעגירונג, רעדט מען פיל וועגען א פלאן פון א ברייטער ווירטשאפטליכער אקציע.

דערביי זאל מען זיך ארפנעהמען א מוסטער אויף דער אקציע פון דער דייטשער רעגירונג.

די רעגירונג זאל דעם דאזיגען פלאן, וואס זי ארבייט איצט אויס, פארשטעלען פאר׳ן סיים.

עס זאל זיין, אזויצוזאגען, געלעגען דער רעגירונג, אז געוויסע ווירטשאפטס-געזעצען זאלען דורכגעפיהרט ווערען דורכ׳ן סיים און נישט אין דער פארם פון דעקרעטען.

ווען דער סיים וואלט שנעל ערלעדיגט די דאזיגע ענינים, וואלטען זיינע בעראטונגען איבער-געריסען געווארען ביז העלפט יאנואר ק. י. אדער אין דער פארם פון אפלייגען די סעסיע, אדער אין דער פארם-פון נישט צוזאמענרופען קיין פלענאר-זיצונגען.

אלע שוהלען אין מאסקווא ביידע טעג ראש-השנה געווען געפאקט

מ א ס ק ו א, 3 (י.ט.א. טעלעגראפיש)

אלע שוהלען זענען ביידע טעג ראש-השנה געווען געפאקט מיט מתפללים. די אנטי-רעליגיעזע מיטינגען זענען בעווכט געווארען הויפטזעכליך פון יוגענדליכע.

די יודישע קאמוניסטישע פרעסע בעקלאגט זיך אויף דער שוואכער טעטיגקייט פון די אפיקורסים, מחמת די קלעריקאלע עלעמענטען ווייזען ארויס א גצוואלדיגע אקטיוויטעט.

א באמבען-אטענטאט אויף דעם איטאליענישען קאנסולאט אין ציריך

צ י ר י ך, 3 (ספ. טעל.)

היינט איז דא דורכגעפיהרט געווארען א באמבען-אטענטאט אויף דעם איטאליענישען קאנ-סולאט.

א טייל פונם בנין איז אוועק מיט די פלאמען פון דער אויסגעבראכענער שרפה.

דער אטענטעטער איז ענטלאפען.

קאנגרעסמאן דיקשטיין וועגען די עמיגראציע-אויסזיכטען פון אייראפא קיין אמעריקא

נ י ו - י א ר ק, (יט"א). קאנגרעסמאן סאמועל דיקשטיין, וועלכער האט לעצטענס בעזוכט אייך פוי-לען כדי זיך בעקענען ווי אזוי עס ווערען אויס-געפיהרט די אימיגראציע-פארשריפטען, האט ער-קלערט דעם יט"א-פארשטעהער אין ניו-יארק, דאס עס איז פערהאן א האפנונג אז הונדערטער יודישע משפחות וועלכע זענען צושיידט צוליב די אמעריקא-נער עמיגראציע-שוועריגקייטען וועלען אינגיכען זיך קענען פעראייניגען.

קאנגרעסמאן דיקשטיין האט ערקלערט, אז אויף דער באהענסטער זיצונג פון אמעריקאנער קאנגרעס וועט ארייגעטראגען ווערען א ביל, וואס וועט ערלויבען צו קאנטראלירען די האנדלונגען פון מעדיציני-שע קאמיסיעס, וועלכע עקזאמענירען די עמיגראנ-טען איידער זיי בעקומען וויזעס קיין אמעריקע. דער קאנגרעסמאן דיקשטיין האט ערקלערט, אז די או-טערזוכונג פון גייסטיגען צושטאנד פון עמיגראנט ווערט אזוי דורכגעפיהרט אז פאר דער מעהרהייט פון די אפליקאנטען איז נישט מעגליך אויסצוהאל-טען דעם עקזאמען.

איך בין זיכער, האט ערקלערט קאנגרעסמאן דיקשטיין, אז א סך פון אונזערע „פעסטע בירגער" וואלט נישט געקענט אויסהאלטען דעם שטרענגען עקזאמען, וואס ווערט אנגעווענדעט לגבי די עמי-גראנטען.

בעשטראפט היטלעריסטישע כוליגאנעס

ב ע ר ל י ן, (יט"א) אין קרייז-געריכט אין בייר-דענבערג (מזרח-פרייסען) איז פארגעקומען דער פראצעס פון 3 היטלעריסטען: פראסטקא, בוש און בעהם, וועלכע זענען בעפאלען און בלוטיג צושלא-גען דעם יודישען סוחר קוראבאן, דער יודישער סוחר האט בעקומען פיל מעסער-וואונדען און האט זיך א לענגערע צייט געמוזט קורירען אין שפיטאל. דאס געריכט האט דעם היטלעריסט פראסטקא וועל-כער האט דער ערשטער בעפאלען דעם יודישען סו-חר, פעראורטיילט אויף 6 חדשים תפיסה, בוש׳ן אויף 4 און בעהם׳ן אויף 3 חדשים תפיסה. דאס געריכט האט צוגעמשפט דעם געליטענעם 200 מארק ענט-שעדיגונג און האט בעשלאסען צו פערעפענטליכען דעם אורטייל.

א שטענדיגע א"י-אויסשטעלונג אין סאפיא

ס א פ י א, (יט"א). די בולגאריש-פאלעסטינ-שע האנדעלס-קאמער ארגאנירט ביי דער מיטווי-קונג פון בולגארישע קאמיטע פון דער יודישער אגענץ א שטענדיגע אויסשטעלונג פון א"י-פראדוק-טען. אין די מאנאטען פעברואר-מערץ 1933 וועט אויך ארגאניזירט ווערען א ארץ-ישראל רייזע פון בולגארישע ווירטשאפטלער, כדי צו ענטוויקלען די ווירטשאפטליכע בעציהונגען צווישען בולגאריע און ארץ-ישראל.

דער לייפציגער מעסע-אמט פאדערט דורכאויס

אנצוגעבען די רעליגיע פון ארבייטס-קאנדידאטען

ב ע ר ל י ן, (יט"א). אין צוזאמענהאנג מיט דער פראקטיק, וואס ווערט אנגעווענדעט דורך דעם לייפ-ציגער מעסע-אמט אז אלע ארבייטס-קאנדידאטען מוזען אנגעבען זייערע רעליגיאנס-אנגעהעריגקייט, האט דער צענטראל-פעראיין געפיהרט לאנגע אונ-טערהאנדלונגען מיט דעם מעסע-אמט וועגען אפשאפען די דאזיגע פראקטיק. הגם אין פערלויף פון די פערהאנדלונגען האט זיך ארויסגעוויזען אז דער מע-סע-אמט האט נישט געהאט קיין אנטיסעמיטישע כוונות, האט ער זיך אבער אנטזאגט צו ענדערען די ביז-איצטיגע פראקטיק און פעסטגעשטעלט אז אויך אויף להבא וועלען אלע ארבייטס-קאנדידאטען מוזען אנגעבען זייער רעליגיאנס-אנגעהעריגקייט.

דער צענטראל-פעראיין שטעלט פעסט, אז דורך אננעהמען אזעלכע מעטאדען אין דער ארבייטס-פער-מיטלונג שטיצט דער לייפציגער מעסע-אמט די טענדענצען פון ארויסשטויסען די יודען פון ווירט-שאפטליכען געביט.

רעזאלוציע פון פלענום פון קאמוניסטישען צ. ק. אין מאסקווע

מ א ס ק ו ו א. 3 (ספ. טעל.)

די רעזאלוציע פון פלענום פון צ. ק. פון דער קאמוניסטישער פארטיי, פרעצעזירט די ביז-איצטיגע ריכט-ליניען פון דער סאוויעטישער ווירט-שאפטס-פאליטיק, און איז זיך דערביי אפען מודה אין א רייהע מיסערפאלגען. ובפרט וועגען דעם איבערוואוקס פונם ביוראקראטישען אפאראט א. א. וו.

די רעזאלוציע לייגט פאר די פערשידענע אונטערנעהמונגען צו שאפען זיך אייגענע אפראוויזאציע-באזען.

אלס איינע פון די הויפט-אויפגאבען ווערט בעטראכט דער קאמף מיט גנבות.

עס ווערט בעאויפטראגט צו פעראינטערע-סירען זיך מיט דער „קוסטארסטווע" (כאלופניקעס) אין דער הינזיכט פון פערזארגען זיי מיט רויה-מאטעריאלען און מיט׳ן איינקויף פון אינדוסטריע-אויסארבייטונגען.

ספעציעל אכט ווערט אויך געלייגט אויפן בוי פון דירות פאר ארבייטער און קוסטארעס.

חוץ מזה ווערט פעסטגעשטעלט דאס פאלען פון דער דיסציפלין, מחמת דעם פערנאכלעסיגען פון די ארבייטער-הצטרכות׳ן.

יעקב וואסערמאן אויף דעם פאן-אייראפא-קאנגרעס

ב א ז ע ל, (יט"א). אויף דעם 3-טען פאן-אייראפא-קאנגרעס, וואס ווערט איצט אפגעהאל-טען אין באזעל ווערט דעם 4-טען אקטאבער ארויס-טרעטען מיט א גרויסער רעדע צו דער יוגענד דער בעקאנטער יודיש-דייטשער שריפטשטעלער יאקוב וואסערמאן.

„FILHARMONJA"
Dyr.: Alfred Strauch. Tel. 213-84

היינט, דינסטאג, ד. 4 אקט. 8.30 אוו. גרויסער קאנצערט
פון וועלט-בעריהמטען באריטאן, דעם שטאלצען יוד, וואס טראגט איבער דער וועלט הויך זיין יודישען נאמען, דעם געקרוינטען פרעמיער פון העכסטען געזאנג-טעמפעל, פון דער מילאנער אפערע „La Scala"

וויטאריא וויינבערג

שטימען פון דער וועלט-פרעסע:

„וואויל איז צו דער רגע, ווען די האנט הויבט זיך אליין צום שרייבען, בפרט — לויב און אנער-קענונג. וואויל און אנגענעהם איז צו דערקלערען מיט א ריין געוויסען: — אט דער און דער איז דער אמת׳ער בעוואלבטער! — אט דער און דער איז דער אמת׳ער קינסטלער! קיין גוזמאות נישט — וויטאריא ווייבבערג איז נאך באשטימט דער ערשטער, וואס זיין געזאנג איז עכט און קלאר. אויסגעשפראכען זיינען די עכטקייט, קלארקייט און אויסגעשפראכענקייט פון א בארג-קוואל. ריין — קרישטאל-ריין, געזאנגלעך-עסענץ פון נגינה — און אז געזאנג אליין קאן אזוי עלעקטריזירען איז עס — אינגערליך פייער — הייליג פייער! אט דעם הייליגען פייער פון עכטער יודישער נגינה פער-מאגט און זיך וויטאריא ווייגבערג און דעריבער דערגרייכט זיין ליד צו דער מדרגה פון אל-מענשליכער רעליגיעזיטעט!

בילעטען אין קאסע פון פילהארמאניע.
9862

לאנג-יעהריגער געריכטס-סעקרעטאר
שרייבט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפייזערס (אפיע-קאנסטווע), שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ׳ן יאהר 1932
ב. מאן פעטריקאווער — 10 —

„נייער פאלקסבלאט"

ל א ד ז.
4 אקטאבער 1932

ל א ד ז.
4 אקטאבער 1932

צוקער און דירה-געלד

נאך לאנגע און שווערע ליידען, ווי מ'איז געוואוינט צו שרייבען אין נעקראלאגען, איז ענדליך דער פרייז פון צוקער אין הורט ביליגער געווארען אויף 20 זל. פון 100 קילא. די זעלבע פראפארציע וועט זיין אין איינצעל-פערקויף: 20 גראשען פון קילא. דעם גרעסטען טייל פון דער דאזיגער רעדוקציע וועלען זיך די צוקער-פאבריקאנטען אפשלאגען דורך פערקלענערען דעם פרייז פון רויה-שטאף — פון בוראקעס. דאס הייסט, אז די רעדוקציע איז אויפ'ן חשבון פון דער לאנדווירטשאפט, און צום פערמאכען די שער (דעם פערקלענערטען אונטערשיד אין פרייז צווישען די טייערע אינדוסטריעלע ארטיקלען און די ביליגע לאנדווירטשאפטליכע) איז נאך זעהר ווייט.

ווען מיר וועלען נעהמען אין בעטראכט, אז ארבייטסלוין איז אין משך פון די לעצטע יאהרען בעדייטענדיג געפאלען, דאס זעלבע די רויה-שטאפען, וואס די צוקער-פאבריקאנטען בענוצען צו דער פראדוקציע, בעת צוקער איז ביז דער לעצטער רעדוקציע לחלוטין נישט ביליגער געווארען, דאן מוזען מיר קומען צום אויספיהר, אז די רעדוקציע איז אומבעדינגט א צו קליינע, אז צוקער וואלט געדארפט לכל הפחות ביליגער ווערען אין דער זעלבער פראפארציע, וואס אלקאהאל. ד. ה. פון 20 ביז 30 פראצ.

אמת, די „גאזעטא פאלסקא" פרובט אונז איינשמועסען, אז דער פרייז פון צוקער איז געפאלען אויף 20 פראצענט, און דעריבער, האפט זי, וועט די קאנסומציע (פערברויך) פון צוקער בעדייטענדיג שטייגען. אזוי רעדען קאן מען נאר אומישנע. ביליגער געווארען אויף כמעט 20 פראצענט איז טאקע דער ארטיקעל אין הורט. אנשטאט 104.50 פאר 100 קילא וועט איצט דער העכסטער פרייז זיין 84.50, אין דעטייל אבער א סך ווייניגער: ביי מעהל-צוקער 1,45 אנשטאט 1,65 אדער 12 פראצענט, ביי הארטע צוקער ווייניגער אפילו פון 10 פראצענט, דער פויער, וואס מוז פאר א גאנצען קילא צוקער אפגעבען א גאנצען פוד קארן, וועט פאר 1,45 קיין צוקער נישט קענען קויפען, פונקט ווי ער האט פאר 1,65 אדער 1,70 נישט געקויפט. עהנליך איז די לאגע ביי א גרויסען טייל ארבייטער און ארעמע קליינע פערדינער אין די שטעט, וועלכע מוזען פון צוקער אינגאנצען רעזיגנירען, אדער בעגרענעצען דעם פערברויך ביז א מינימום.

די רעדוקציע פון צוקער-פרייז מוז אלזא אנערקענט ווערען פאר נישט גענוגענדיג און אין בעסטען פאל וועט א דאנק איהר אפשר געלונגען אפצושטעלען די סיסטעמאטישע פערקלענערונג פון פערברויך פון דעם דאזיגען ארטיקעל אבער נישט אויף העכערען די קאנסומציע. דאס לעצטע וואלט געשעהען נאר דאן, ווען די פרייזען פון צוקער וואלטען צוגעפאסט געווארען צו די פאקטישע פראדוקציע-קאסטען פון איין זייט, צו דער פערקלענערטער קויף-קראפט פון דער בעפעלקערונג פון דער צווייטער.

נישט ווייניגער, נאר נאך מעהר איז אקטועל די פראגע פון קאמף פאר ביליגע דירות, ווייל די לעצטע הוצאה לייגט זיך א סך שווערער אויפ'ן בודזשעט פון דער שטאטישער בעפעלקערונג, אויסמאכענדיג ביז 50 פראצענט און אמאל נאך מעהר (מיט בעהייצונג און בעלייכטונג). אויב דער דערמאהנטער אפיציאז מיינט, אז די רעדוקציע פון די צוקער-פרייזען וועט דערפיהרען צו א פערגרעסערטער קאנסומציע און דערפון וועט אין רעזולטאט געניסען אויך די לאנדווירטשאפט (פערגרעסערטער אפזאץ פון צוקער-בוראקעס), וואלט די פערקלענערונג פון דירה-געלד בלי ספק נישט דער ערך מעהר געווירקט אויף דער פערגרעסערונג פון דער קאנסומציע אויף א גאנצער רייהע געביטען, וואס מיר האבען איבעריגענס שוין נישט איין מאל אויפגעוויזען.

הארמאטען? אבער אנדערע לענדער האבען אויך הארמאטען

פאציפיזם און אומעכטיגקייט פון פעלקערבונד

דער געוועזענער פוילישער מיניסטער און אמאליגער פיהרער פון דער פויערים-פארטיי „וויזוואלעניע", טהוגוט, האט פאר א מיטארבייטער פון א ווארשאווער צייטונג ארויסגעזאגט א רייהע אינטערעסאנטע געדאנקען וועגען דער ענטוויקלונג פון די געשעהענישען אין אייראפע און וועגען דער געפאהר פון א קריג אין דער נאהענטער צוקונפט. טהוגוט קוקט זעהר פעסימיסטיש אויפ'ן מצב. די הויפט-סיבה פון דעם קומענדיגען קריג ליגט אין ווירטשאפטליכען סיסטעם, אבער, זאגט טהוגוט, נישט דאס איז אלעס.

איבער אייראפע געהט איצט דורך א כוואליע פון פאשיסטישען נאציאנאליזם, וועלכער זייהט שטרעם און פלאנצט איין ביי די מענשען דעם געדאנק וועגען ערא׳בערען נייע לענדער און וועגען דערגרייכען וואוילשטאנד און רייכטום אויפ'ן חשבון פון אנדערע. און אט דאס וועט ברענגען צו א קריג. שלוס... וואו דאס קאן פארקומען איז שווער צו זאגען, אבער דאכט זיך, אז גאר נאהענט פון פוילען.

אויף דער פראגע פון זשורנאליסט, צי קאן די פעלקער-ליגע נישט פערמיידען דעם אויסברוך, האט טהוגוט געענטפערט, אז דער פעלקער-בונד איז מאכטלאז, אז די לעצטע סעסיע זיינע איז געווען ווי א לוויה פון דער אינסטיטוציע. די מאכטלאזיגקייט פון דער ליגע ליגט אין איהר בוי. זי האט געזאלט זיין א פערבאנד פון גלייכע מלוכות, אבער פאקטיש איז זי א קאנצערט פון די גרויסע מלוכות, וועלכע קעמפען פאר דער מאכט, די איבעריגע מלוכות שפילען דערביי די ראלע פון א מין עדרען-וואך. דאס אמת'ע דיפלאמאטישע שפיל קומט פאר הינטער די קוליסען פון דער ליגע. אלס יסוד בלייבען די געהיימע אפמאכען.

די היינטיגע רעגירונגען, זאגט ווייטער טהוגוט, רעדען זיך איין און אין דעם גייסט דערציהען זיי זייערע בירגער, אז דער ציל פון דער נאציאנאלער פאליטיק בעשטעהט אין פערגרעסערען די טעריטאריע, דאס רייכטום פון דער אייגענער מלוכה אויפ'ן חשבון פון אנדערע. כמעט אלע דענקען אזוי, און דעריבער געהט די פראגע וועגען שלום צוריק. אין דער צוקונפט וועט די בעסטיע פון קריג דאך פערליהרען איהרע ציין. עס וועט לייכטער זיין מיט איהר צו קעמפען, אויב דער אינטערעס וועט נישט שטויסען צום קריג.

אויך אין פוילען איז געשטיגען די גענאציע פון שלום און פאציפיזם, די פוילישע פרעסע בעקומט א פעראכטענדיגע בעציהונג צום פאציפיזם, ווי צו א זאך, וואס קאן פוילען נישט זיכערען קיין רוה און נישט קיין נוצען ברענגען. איך וואלט אבער, זאגט טהוגוט, פרעגען די העלדען, אין וואס בעשטעהט זייער הייל-מיטעל? אין הארמאטען? און די אנדערע לענדער האבען נישט קיין הארמאטען? פוילען מוז זיין פאציפיסטיש, אויב נישט צוליב אידעאל, איז צוליב אינטערעס.

די נייע יוגענד אין סאוויעט-רוסלאנד

זי טראגט אויף זיך דעם לאסט פון אויפבוי. — קליידונג און זיטען פון דער יוגענד

אין פאריז האט געהאלטען א פארטראג וועגען סאוויעטען-רוסלאנד א געוועזענער מאסקווין, א געוו. סאוויעטישער בירגער און קאמוניסט, וועלכער איז אנטלאפען פון רוסלאנד און איז געווארען א פיינד פון די באלשעוויקעס. אין זיין רעפעראט האט ער איבערגעגעבען אייניגע אינטערעסאנטע פרטים וועגען לעבען און די זיטען פון דער היינטיגער סאוויעטישער יוגענד.

ווען לענין איז געשטארבען, דערצעהלט מאסקווין, זיינען אין קאמוניסטישען יוגענד-פערבאנד (קאמסאמאל) אריינגעטראטען הונדערטער טויזענטער יונגע לייט. איצט האט זיך דער וואוקס פון דער יוגענד-ארגאניזאציע אפגעשטעלט און אויב דער קאמסאמאל ציילט דאך מיליאנען מיטגלידער איז דאס א דאנק דעם, וואס אין דער ארגאניזאציע ווערען איבערגעלאזט, געגען איהרע כללים, די, וועלכע האבען איבערגעשטיגען 23 יאהר.

אין דער אינדוסטריע און אין דער לאנדווירטשאפט שפילט די גרעסטע ראלע די יוגענד. די סאוויעטען-רעגירונג האט צו איהר צוטרוי. די יוגענד האט נישט געזעהען די פערגאנגענהייט, זי קען נישט מערב אייראפע, אדער זי קען אייראפע, אבער אין דער קאמוניסטישער בעלייכטונג. קאמוניזם און מארקסיזם ווערען געלערנט מיט דער יוגענד פון די קינדער-יאהרען אן. דאס, וואס עס קומט פאר אין רוסלאנד, ווייזט זיך איהר אויס פולקאם נארמאל. פאר א יונגענמאן, וואס האט געענדיגט א שולע אין סאוויעטען-רוסלאנד, זיינען אפען אלע וועגען און אלע מעגליכקייטען. פון דער יוגענד רעקרוטירען זיך אלע „אודארניקעס" (מוסטערארבייטער), די ענטוזיאסטען פון סאציאליסטישען בויען, די קולטור-טוער א. א. וו. יונגע מענשען פערנעמען די העכסטע פאסטענס אין דער מלוכה.

אינטערעסאנט איז דער אויסערליכער אויסזעהן פון דער יוגענד, פון די יונגע לייט און מעדלעך אהן אונטערשיד, צי דאס זיינען פארטייאישע אדער אונפארטייאישע און אפילו קאנטער-רעוואלוציאנערען. זיי אלע זעהען אויס אלצאייגס.

קודם כל וועט מען אויף קיינעם נישט זעהן קיין רינג, קיין בראנזאלעט, קיין אויררינגלעך. ווען א יונגערמאן אדער א מיידעל זאל זיך בעווייזען מיט א רינג אויף דער האנד אדער מיט א בראנזאלעט, וואלט מען פון זיי געמאכט דעם גרעסטען חוזק. מ'וואלט זיי די האנד נישט דערלאנגט.

ווי אזוי מ'פערקעמט זיך: בכלל לאזט מען די האר וואקסען אזוי ווי די נאטור לאזט דאס. און אויב שוין זיך פערקעמען, איז אויף צוריק לויט קארל מארקס, אבער באין אופן נישט אין א זייט, ווי עס פלעגט זיך קעמען ניקאלאי דער צווייטער.

אין רוסלאנד האט זיך געשאפען אן אייגענע מאראל, אן אייגענע געזעלשאפטליכע מיינונג. טוט איינער נישט אזוי ווי ס'איז אנגענומען, וועט מען איהם גארנישט זאגען און גארנישט טון, נאר מען וועט פון איהם אזוי לאנג חוזק מאכען, טייטען מיט די פינגער. אז דאס לעבען וועט איהם נמאס ווערען.

איצט האט זיך אין די בלעטער אנגעהויבען א קאמפאניע פאר טראגען קראוואטען און היט. פריהער איז דאס נישט געווען אנגענומען: א העמדעל און גענוג. אמת, קאלינין, ליטווינאוו, לונאטשארסקי טראגען היט און קראוואטען, אבער זייער ארבייט איז דאך אזעלכע, אז זיי האבען צו טון מיט דער בורזשואזיע. דעריבער איז זיי דאס געווען ערלויבט. אין רוסלאנד ווייס מען נישט וואס דאס איז אזוינס א שניידער. עס זיינען פערהאן גרויסע שניידעריי-פאבריקען, אבער קיין בעזונדערע שניידער זענען נישט בנמצא.

אין דער הינזיכט פון דערנעהערען זיך שטעלט די יוגענד נישט קיין שום פאדערונגען, זי בעגנוגענט זיך מיט דעם קלענסטען. מ'עסט וואס עס קומט אונטער דער האנד, מאגענס האבען אלע אייזערנע.

וועגען די בעציהונגען צווישען די געשלעכטער וואלט מען געקאנט דערצעהלען זעהר פיל. אז יונגע מענשען בעקענען זיך, איז די ערשטע פראגע, וואס עס שטעלט דער בחור דעם מיידעל: ווער זענען דיינע עלטערן? צי קומסטו ארויס פון פראלעטאריער? וואו ארבייסטו? צי האסטו א דירה?

קושען די האנד — דאס איז א זאך, וואס קיינער ווייס נישט דערפון. שענקען בלומען א מיידעל איז אויך א ווילדער ענין. א מיידעל וואלט זיך בעליידיגט, ווען מ'טראגט איהר אונטער בלומען. דער דערצעהלער אליין האט געהאט גרויסע אונאנגענעהמליכקייטען צוליב דעם, וואס ער האט זיך געהאט פערליבט אין דער טאכטער פון א גלח.

„א מל־חמה אר־ן וואפען"

אינטערעסאנט בוך וועגען דער דייטשער פראפאגאנדע אין דער צייט פון קריג

מען האט פיל גערעדט וועגען דער דייטשער פראפאגאנדע בעת דער מלחמה. מען האלט פאר בעשטימט, אז נאר צוליב דער געהעריגער אגיטאציע האט זיך דייטשלאנד געקאנט אזוי לאנג האלטען אין דער מלחמה. די דאזיגע מיינונג ווערט אבער נישט דורך אלעמען געטיילט. ס'איז אין דייטשלאנד נישט לאנג ארויס דאס בוך פון ד"ר טימע: „די וועלט-מלחמה אהן בעוואפענונג". אין דעם דאזיגען בוך בעמיהט זיך דער מחבר צו בעווייזען, אז גראד די פראפאגאנדע איז געווען ביי די דייטשען דאס שוואכע ארט און אויב די דייטשען האבען די מלחמה פערשפילט, איז עס א דאנק דעם, וואס די פראפאגאנדע איז געווען זעהר שלעכט אוועקגעשטעלט.

דאס בוך בעקומט א בעזונדערען אינטערעס, אויב מען וועט נעהמען אין אכט, אז דער מחבר פערנעהמט דעם פאסטען פון לייטער פון די רעגירונגס-ארכיוען אין פאסטדאם און האט געהאט די פולע מעגליכקייט אויסצונוצען אלע אפיציעלע דאקומענטען אין דער דאזיגער פראגע. דייטשלאנד איז, לויט דער מיינונג פון ד"ר טימע, אפגעשטאנען אין דער פראפאגאנדע נישט נאר פון אמעריקא, נאר פון ענגלאנד און פראנקרייך. די פראגען פון „אידעאלאגיע" האבען בעת'ן קריג געשפילט א גרויסע ראלע. די פערבינדעטע מלוכות האבען פערשטאנען, אויפ'ן וועג פון פראפאגאנדע, איבערצוצייגען די געזעלשאפטליכע מיינונג, אז זיי קעמפען פאר דער פרייהייט פון אייראפע געגען די דייטשען מיליטאריזם. דאס אריינמישען זיך פון אמעריקא האט געהאט אין דעם זין א בעזונדערע בעדייטונג, דייטשלאנד האט אבער גארנישט געטאן דערצו, כדי צו איבערצייגען כאטש די דייטשע מאסען, אז מען קעמפט צו פערטיידיגען דאס פאטערלאנד. עס האט א סך געארבייט, ספעציעל אמעריקא, כדי אויפצוברענגען דאס דייטשע פאלק געגען זיין רעגירונג. און אין דייטשלאנד איז מען געזעסען מיט פערלעגטע הענד. טימע ברענגט א קאנפידענציעלען בריף פון הינדענבורג'ען אויפ'ן נאמען פון קריגס-מיניסטער, דאטירט פון 12. אפריל 1917. דער הויפט-קאמאנדיר ווענדעט מיט אונרוהיגקייט די אויפמערקזאמקייט פון'ם מיניסטער אויף דער פראפאגאנדע פון די קריגס-פיינד אין דייטשלאנד. בעזונדערס האט הינדענבורגען בעאונרוהיגט די אנטי-מאנארכיסטישע פראפאגאנדע. ווייטער ציטירט ד"ר טימע דעם בעריכט פון בערנער געזאנדטען, וועלכער טיילט מיט, אז די שווייצארישע געזעלשאפטליכע מיינונג ווערט סיסטעמאטיש בעארבייט דורך אמעריקאנישער פראפאגאנדע און וואס פאר א געפאהר דאס שטעלט מיט זיך פאר פאר דייטשלאנד, אויף דער נויטיגקייט צו שאפען א בעזונדער'ן פראפאגאנדע-ארגאן האט אויך אנגעוויזען לודענדארף.

ערשט דעם 29. אויגוסט 1918 האט דער לייטער פון פרעס-ביורא ביים קאנצלער און דער לייטער פון דעם אויסערן-טייל ביים גענעראל-שטאב בעקומען דעם אויפטראג צו ארגאניזירען א צענטער פאר פראפאגאנדע אין פרעמדע לענדער, אבער, זאגט טימע, עס איז שוין געווען צו שפעט.

די אינטערעסען פון דייטשלאנד האבען געליטען הויפטזעכליך דערפון, וואס עס האט געפעהלט די „אידעאלישע פראפאגאנדע". ווען, דענקט טימע, די רעגירונג וואלט בעצייטענס פארמולירט מעסיגע בעדינגונגען פון שלום, וואלט מען געקאנט ענטבלויזען די צוויי-פנים'דיגקייט פון די פערבינדעטע. נאר די רעגירונג האבען געשטערט די שאוויניסטישע קרייזען, וועלכע האבען געפאדערט „מלחמה ביז צו אן ענטגילטיגען סוף". די רעגירונג און די „פאטריאטען" האבען זיך נישט גערעכענט מיט דער שטימונג אין די מאסען און האבען זיי פסיכאלאגיש נישט בעוואפענט. עס האבען געוואקסען מפלה שטימונגען, וועלכע האבען געפונען א גינסטיגען באדען אין דער פיזישער און מאראלישער איבערמידונג פון פאלק. דער קריגס-גייסט איז דער ערמער איז צובראכען געווארען זומער 1918 הויפטזעכליך אונטער דער ווירקונג פון דער פיינדליכער אגיטאציע.

דער מחבר דערצעהלט גענוי, ווי די אנפיהרערשאפט האט געפיהרט קעמפען מיט דער פיינדליכער אגיטאציע אויפ'ן פראנט. צוערשט האט מען אנגעווענדעט זעהר שטרענגע מיטלען, פאר לייענען די פראקלאמאציעס, מיט וועלכע די פיינד פלעגען פערווארפען די דייטשע אקאפעס, פאר איבערגעבען די דאזיגע פראקלאמאציעס צו לייענען א צווייטען פלעגט מען שטרענג בעשטראפען. ווען דאס האט נישט געהאלפען, האט מען אנגעהויבען צאהלען פון 10 פעניג ביז 3 מארק פאר יעדע פיינדליכער פראקלאמאציע, וואס מען פלעגט צושטעלען דער לייטונג. איין אונטער-אפיציר האט דערביי פערדינט 150 מארק. די דאזיגע מעטאדע האט געבראכט דערצו, אז מען האט זיך אנגעהויבען יאגען נאך פיינדליכע פראקלאמאציעס אויפ'ן פראנט, און נאכדעם האט זיך אנגעהויבען א לעבהאפטיגער מסחר מיט דער פיינדליכער ליטעראטור. אין אלגעמיין איז דער קאמף געבליבען ערפאלגלאז. אויף וויפיל דער פיינדליכער פראפאגאנדע האט זיך איינגעגעבען צו ווירקען אויף דער דייטשער ארמיי, בעווייזט דער פאקט, ווי עס בעווייזט ד"ר טימע, אז אין די לעצטע חדשים פון דער מלחמה האבען זיך ביז א מיליאן זעלנער אויסבעהאלטען פון אנטיילנעהמען אין די קאמפען. ד"ר טימע שטעלט די זאך פאר אזוי, אז די דייטשען האבען מלחמה געהאלטען „אהן וואפען" פון פראפאגאנדע.

צאהן-ערצטע
J. Byteński i R. Byteńska
11-טען ליסטאפאד 5 (קאנסטאנטינער)
צוריקגעקעהרט.
נעהמען אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אוונט.
פלאמבירען און מאכען צייהן.

די „יולי טעג"

אין זיינע זכרונות וואָס לעאָן טראָצקי דריקט אין ניו־יאָרקער „טאָג" דערצעהלט ער ווייטער וועגן די „יולי־טעג" אַט וואָס:

די „יולי־טעג" האָבען אויסגעבראָכען ווי פון זיך אַליין. די סאָלדאַטען און די אַרבייטער האָבען מעהר נישט געוואָלט וואַרטען. זיי האָבען געוואָלט מען זאָל עפּעס טון. זיי האָבען געוואָלט אַ פערבעסערונג אין זייער לעבען. זיי האָבען געוואָלט, אַז די מלחמה זאָל אָפּגעשטעלט ווערען. זיי זענען געווען אין כעס אויף קערענסקי'ן און אויף דער גאַנצער רעגירונג פאַר דער אָפענסיווע געגען די דייטשען, וואָס זיי האָבען אָרגאַניזירט.

וואָס האָט פּאַסירט דעם דריטען יולי – דעם ערשטען פון די צוויי „יולי־טעג"?

די „איזוועסטיאַ", אָרגאַן פון די סאָוויעטען, גיט איבער אַזאַ קורצע שילדערונג:

„אַרום פינף אַ זייגער נאָכמיטאָג זענען אַרויסגעקומען עטליכע בעוואָפענטע רעגימענטען. און זיי האָבען זיך באַלד אָנגעשלאָסען מאַסען אַרבייטער. אַרום אַכט אַ זייגער אין אָוונט זענען טיילען פון אַט דער מחנה געקומען אינ'ם פּאַלאַץ פון דער טענצערין קשעשינסקאַיאַ (הויפּט־קוואַרטיר פון די באָלשעוויקעס), אַלע בעוואָפענט ביז די ציין און מיט רויטע פעהנער און פּלאַקאַטען. זיי האָבען געפאָדערט, אַז די מאַכט זאָל איבערגעגעבען ווערען צו די סאָוויעטען. רעדעס זענען געהאַלטען געוואָרען פון די באַלקאָנען. האַלב נאָך צעהן איז אַ גרויסער מיטינג אָפּגעהאַלטען געוואָרען אויפ'ן סקווער פאַר דעם טאַורישען פּאַלאַץ – וואו די רעגירונג איז געזעסען.

„דאָס מיליטער האָט דערוויילט אַ דעלעגאַציע צו דעם צענטראַלען אויספיהר־קאָמיטעט פון די סאָוויעטען און די דעלעגאַציע האָט צוגעשטעלט פאָדערונגען.

אין דעם דאָזיגען בעריכט, וואָס איז געשריבען געוואָרען פון אַ מענשעוויק, איז אין אַלגעמיין איבערגעגעבען געוואָרען אַ ריכטיג בילד.

ריכטיג זענען אַרויסגעבראַכט געוואָרען די צוויי הויפּט־פּונקטען פון דער דעמאָנסטראַציע. צו די באָלשעוויקעס איז מען געקומען נאָך אינסטרוקציעס, צו דער רעגירונג איז מען געקומען פּראָטעסטירען און אפילו אַביסעל אָנצוסטראַשען.

צו דער צייט, וואָס די דעמאָנסטראַציע פון די סאָלדאַטען און אַרבייטער האָט זיך אָנגעהויבען, איז פּונקט פאָרגעקומען אין דעם טאַורישען פּאַלאַץ אַ זיצונג פון דער אַרבייטער־סעקציע פון די סאָוויעטען.

די מענשעוויקעס, וואָס האָבען צום ערשטען מאָל אויסגעפונען, אַז זיי זענען אַ מינאָריטעט אין דעם סאָוויעט, האָבען פאָרגעשלאָגען, אַז מען זאָל נישט אָננעמען קיין בעשלוס. זאָל מען איצט בעסער זיך פונאַנדערגעהן, כדי אויפצוהאַלטען אָרדנונג.

אָבער עס איז שוין געווען צו שפּעט!

די נייעס, אַז בעוואָפענטע אַרבייטער און רעגימענטען מיט מאַשין־ביקסען קומען צום טאַורישען־פּאַלאַץ, האָט פעראורזאַכט אַ געוואַלדיגע אויפרעגונג.

אין מיטען פון דעם טומעל איז קאַמענעוו אַרויף אויף דער טריבונע. ער האָט געזאָגט: „מיר האָבען נישט גערופען אַט די מאַניפעסטאַציע. די פאָלקס־מאַסען זענען אַליין אַרויס אין גאַס. אונזערע איצטיגע אויפגאַבע איז צו געבען דער בעוועגונג אַנ'אָרגאַניזירטען כאַראַקטער!"

קאַמענעוו האָט פערענדיגט זיין רעדע מיט אַ פאָרשלאַג, אַז מען זאָל אויסקלייבען 25 מענשען אָנצופיהרען די בעוועגונג. טראָצקי האָט אונטערשטיצט דעם פאָרשלאַג. טשכעאידזע (פיהרער פון די מענשעוויקעס) האָט פערלאַנגט, אַז די פראַגע זאָל איבערגעגעבען ווערען צו דעם עקזעקוטיוו־קאָמיטעט, די דעבאַטען זענען געוואָרען היציגער און שאַרפער. ווען די מענשעוויקעס און עס'ער'ן האָבען זיך איבערצייגט, אַז זיי שטעלען מיט זיך פאָר נישט מעהר ווי אַ דריטעל פון אַלע אָנוועזענדע, האָבען זיי פערלאָזען דעם זאַל.

אין אַפּריל איז דער איינפלוס פון די באָלשעוויקעס געגאַנגען נישט ווייטער, ווי אַ דריטעל פון די פּעטראָגראַדער אַרבייטער. אין דעם סאָוויעט פון יענע טעג האָבען זיי פערנומען אַ גאַנץ אומבעדייטענדע אָפּטיילונג. איצט ביים אָנהויב יולי, האָבען די באָלשעוויקעס געשיקט צו דער אַרבייטער סעקציע אַרום צוויי דריטעל פון אַלע איהרע מיטגלידער.

איבער די גאַסען, וואָס פיהרען צום טאַורישען פּאַלאַץ, פליסט אַ שטראָם אַרבייטענדיגע מענער און פרויען צוזאַמען מיט בעוואָפענטע סאָלדאַטען. דער שטראָם וואַקסט און ווערט אַלץ גרעסער. די לופט איז פול מיט פעהנער, מיט געזאַנג און מיט שפּילענדיגע אָרקעסטערס. עס קומט אָן די לייכטע אַרטילעריע און דער קאָמאַנדיר בעריכטעט, אַז זיין גאַנצע אָפּטיילונג איז מיט לייב און לעבען אויף דער זייט פון די אַרבייטער די גאַסען און דער סקווער אַרום דעם טאַורישען פּאַלאַץ זענען פול מיט מענשען.

שפּעט ביינאַכט, אָדער ריכטיגער, אַרום דריי אַ זייגער פאַרטאָג, איז די גאַנצע פּוטילאָוו־פאַבריק געקומען צום טאַורישען פּאַלאַץ — אַ מאַסע פון 80 טויזענד אַרבייטער, אַ סך פון זיי מיט ווייבער און קינדער. די פּראָצעסיע האָט זיך אָנגעהויבען עלף אַ זייגער אין אָוונט און אַנדערע פערשפּעטיגטע פאַבריקען האָבען זיך אָנגעשלאָסען אויפ'ן וועג. נישט קוקענדיג אויף דער שפּעטער שעה איז דער גאַנצער געגענד אַרום געווען פערפלייצט מיט מענשען. מען האָט געקאָנט מיינען, אַז קיינער איז יענע נאַכט נישט געבליבען אינדערהיים. די פרויען האָבען געזאָגט: „יעדער איינער מוז געהן. מיר וועלען היטען די הייזער". פּלוצלינג הערט זיך אַ שיסעריי, ווי פון אַ מאַשין־ביקס. פון דער מאַסע אונטען האָט מען געענטפערט מיט ביקסען און רעוואָלווערען. וואָס האָט פּאַסירט? אַנ'אָפּטיילונג פון די יונקערס (סטודענטען פון מיליטערישע אַקאַדעמיעס) איז בעפאַלען די דעמאָנסטראַנטען און געוואָלט אַרויסרייסען ביי זיי די פּלאַקאַטען. די אַרבייטער האָבען זיך אַנטקעגענגעשטעלט. אַ שאָס, און עטליכע מענשען פאַלען צו דער ערד. אָבער די אַרבייטער און די סאָלדאַטען בעזייטיגען די אָנפאַלער און די פּראָצעסיע געהט ווייטער.

די מאַסע אַרבייטער, הונגעריג און טויטמיד האָט זיך צעשפּרייט איבער'ן גאַס און איבער'ן גאָרטען. די מעהרהייט האָט זיך אויסגעצויגען אויף דער ערד אין דער האָפענונג צו דערוואַרטען זיך אויף אַנ'ענטפער.

די גאַנצע ריזיגע פּוטילאָוו־פאַבריק, אויסגעצויגען אויף דער ערד דריי אַ זייגער פאַרטאָג אַרום דעם טאַורישען פּאַלאַץ, וואו די דעמאָקראַטישע פיהרער האָבען געוואַרט אויף „לאָיאַלע" סאָלדאַטען כדי איינצושטילען די אומצופרידענע, הונגעריגע מאַסען.

דאָס דאָזיגע טומגע בילד איז שווער געהאַנגען איבער דער ספּעציעלער קאָנפערענץ, וואָס די באָלשעוויסטישע פיהרער האָבען צונויפגערופען, כדי צו דעבאַטירען די פראַגע, וואָס ווייטער צו טון.

אינמיטען דער קאָנפערענץ רופט מען זינאָוויעוו'ן צום טעלעפאָן. דער רוף איז געקומען פון קראָנשטאַדט. פון דאָרט האָט דער באָלשעוויסטישער פיהרער פון די קראָנשטאַדטער מאַטראָזען, ראַסקאָלניקאָוו, געלאָזט וויסען, אַז דער גאַנצער גאַרניזאָן פון דער קראָנשטאַדטער פעסטונג האָט בעשלאָסען צו לאָזען זיך קיין פּעטראָגראַד. ראַסקאָלניקאָוו פרעגט, צי די באָלשעוויקעס זענען נאָך אַלץ געגען דער דעמאָנסטראַציע. אויב יאָ, האָט ער געוואָרענט, וועט דאָס מיינען דער פערלוסט פון זייער גאַנצען צוטרוי.

די לאַגע איז געווען צו קלאָר. נישט געווען מעהר קיין פּלאַץ פאַר וואַקלענישען. טראָצקי פרעגט צום לעצטען מאָל: אפשר זאָל מען זעהן, אַז די דעמאָנסטראַציע זאָל זיין אומבעוואָפענט? ניין. דאָס איז נישט מעגליך. איין אָפּטיילונג פון בעוואָפענטע יונקערס קאָן פונאַנדערטרייבען ווי אַ סטאַדע שעפּסען צעהנדליגער טויזענטער אומבעוואָפענטע אַרבייטער. דער בעשלוס איז געווען קלאָר און איינשטימיג: מען דאַרף רופען די מאַסען, זינאָוויעוו האָט איבערגעגעבען די נייעס ראַסקאָלניקאָוו'ן, וואָס האָט געוואַרט אויף יענער זייט טעלעפאָן. די פּאַרטיי נעמט צוריק איהר ערשטען אויפרוף צו די אַרבייטער זיי זאָלען נישט דעמאָנסטרירען. די פּאַרטיי הייסט אַלעמען אַרויסגעהן אויפ'ן גאַס. אָבער דערביי זאָגט זי:

„מיר פאָדערן אייך אויף צו אַ פרידליכער און אָרגאַניזירטער דעמאָנסטראַציע מיט'ן צוועק צו ברענגען אייער ווילען צו דער אויפמערקזאַמקייט פון דעם עקזעקוטיוו־קאָמיטעט, וואָס האַלט איצט איהרע זיצונגען".

איז דאָס געווען אַ רוף צו אַנ'אויפשטאַנד? ניין, געוויס נישט!

צו מאָרגענס איז די דעמאָנסטראַציע פאָרטגעזעצט געוואָרען. ווידער האָבען צעהנדליגער טויזענטער אַרבייטער מאַרשירט איבער די גאַסען פון פּעטראָגראַד.

די דעמאָנסטראַציע האָט דערגרייכט איהר העכסטען שפּיץ מיט דעם אָנקומען פון די קראָנשטאַדטער מאַטראָסען. צעהן טויזענט בעוואָפענטע מאַטראָסען זענען געקומען אין דער הויפּטשטאָט מיט דעם טייך ניעוואַ, און זיך צעשפּרייט איבער ביידע זייטען פון וואַסער.

די דעמאָנסטראַציע האָט זיך געצויגען און געצויגען און איז אַלץ גרעסער געוואָרען. די הויפּטקוואַרטיר פון די באָלשעוויקעס, דער פּאַלאַץ פון דער טענצערין קשעשינסקאַיאַ, איז געלעגען אויפ'ן וועג. אויפ'ן באַלקאָן איז געשטאַנען סווערדלאָוו — קליין און שוואַרץ אָבער פול מיט ענערגיע, איינער פון די וויכטיגסטע אָרגאַניזאַטאָרען פון דער באָלשעוויסטישער פּאַרטיי. געשעפטסמעסיג און מיט אַ טיפער באַס־שטים האָט ער געגעבען זיינע אָרדערס: „שליסט די רייהען. געהט ווייטער שטעלט זיך נישט אָפּ. שליסט די רייהען. געהט ווייטער!" פון דעמזעלבען באַלקאָן האָט די דעמאָנסטראַנטען אַדרעסירט לונאַטשאַרסקי. זיינע ווערטער זענען שטורמיש אַפּלאָדירט געוואָרען. אָבער די דעמאָנסטראַנטען האָבען געוואָלט הערען לענינ'ען אַליין. לענין איז פּונקט דעמאָלט געווען קראַנק. נאָר די מאַטראָזען האָבען נישט געוואָלט אָפּלאָזען. ער האָט געמוזט אַרויסקומען. זיין רעדע איז געווען קורץ, ווי געוועהנליך, און צום פּונקט. ער האָט בעגריסט די דעמאָנסטראַנטען.

צום שלוס האָט ער געהייסען זיין פעסט און נישט פערלירען די זעלבסט־קאָנטראָל. מיט הילכיגע געשרייען איז די פּראָצעסיע געגאַנגען ווייטער אונטער מוזיק פון אַנ'אָרקעסטער.

ביים ווינקעל פון דעם נעווסקי פּראָספּעקט און ליטייני (צוויי גאַסען אין פּעטראָגראַד) האָט מען פּלוצלינג אָנגעהויבען צו שיסען אויף די דעמאָנסטראַנטען און עטליכע פערוואונדעטע זענען אַוועקגעפאַלען. אַ ביסעל ווייטער זענען געקומען נאָך שאָסען — שטאַרקערע ווי פריהער. די סאָלדאַטען אין דער דעמאָנסטראַציע האָבען זיך געכאַפּט פאַר זייערע ביקסען. אַ שיסעריי האָט זיך אָנגעהויבען פון אַלע זייטען. עטליכע מענשען זענען דערהרג'עט געוואָרען. נאָך מעהר זענען געווען פערוואונדעטע. מיט גרויס שוועריגקייט האָט מען איינגעשטעלט אָרדנונג אין דעם מאַרש. די גוטע שטימונג פון די דעמאָנסטראַנטען איז קאַליע געוואָרען. מען האָט דערפיהלט די האַנד פון עפּעס אַ בעהאַלטענעם שונא. ביקסען האָבען מעהר נישט געהאַנגען רוהיג איבער די אַקסלען, נאָר מען האָט זיי געהאַלטען אין די הענד אין פולער גרייטקייט צו שיסען.

עס זענען געווען גענוג בלוטיגע צוזאַמענשטויסען אין יענעם טאָג אין פערשיעדענע טיילען פון שטאָט. אַ טייל זענען זיכער געווען אַ רעזולטאַט פון מיספערשטענדניש, צעטומלונג, פּאַניק.

עמיל זאָלאַ און יודען

(צו זיין 30־טען יאָהר־צייט)

פון מ. יאַרבלום.

דרייסיג יאָהר זענען פערביי זייט, דורך אַ באַרגאַלען צופאַל — דעם 29, סעפּטעמבער 1902 — איז געשטאָרבען איינער פון די גרעסטע גייסטער פון פאָריגען יאָהרהונדערט — עמיל זאָלאַ. דאָס איז געווען אַ טרויער־טאָג פאַר דער גאַנצער וועלט, ווייל דער גרויסער פראַנצויזישער שרייבער האָט בלי ספק מיט זיך סימבאָליזירט דעם פּראָטעסט פון מענשליכען געוויסען געגען דער ווילדער שנאה און בעסטיאַלישע העצעס, וואָס די הערשער פון דער דאַמאָלסטיגער צייט האָבען פערשפּרייט צווישען פינסטערען המון אין פראַנקרייך.

דאָס איז געווען די תקופה פון שוידערליכען אַנטיסעמיטיזם — אין די אַכציגסטע און ניינציגסטע יאָהרען פון פאָריגען יאָהרהונדערט. דרומאָן איז אַרויף אויף דער סצענע מיט זיין צווייטאָגיגען פּאַסקוויל „דאָס יודישע פראַנקרייך"; בעזונדער שטאַרק איז געווען די העצעס געגען יודען אין דער אַרמעע. די העצעס האָבען געבראַכט צו אַ רייה טראַגישע דועלען — אַ יודישער קאַפּיטאַן איז ממש צושניטען געוואָרען דורכ'ן אַוואַנטוריסטישען מאַרקיז מאָרעס.

דאָס איז געווען די צוגרייטונג צו דער דרייפוס־אַפערע דורך די מיליטאַריסטישע פּאַטריאָטען און די לייט פון דער קירכע.

אין אָקטאָבער 1894 ווערט פאַבריצירט דער דאָקומענט געגען יודישען קאַפּיטאַן דרייפוס, אין דעצעמבער פון זעלבען יאָהר ווערט ער געמשפּט און פעראורטיילט.

די אַנטיסעמיטישע קליקע האָט אָבגעהאַלטען אַ גרויסען נצחון — דאָס גאַנצע לאַנד איז געווען פערסמט מיט אַנטיסעמיטיזם. די קריסטליכע קאָמערסאַנטען האָבען דערביי געמאַכט גוטע געשעפטען, „פאַר דעם כבוד און גליק פון פראַנקרייך, קויפט נישט ביי יודען נאָר ביי קריסטען", — איז געווען דער אַלגעמיינער לאָזונג איבער דאָס גאַנצע לאַנד.

די דאָזיגע ווילדע העצע האָט געמוזט ענדליך אַרויסרופען אַ שאַרפען פּראָטעסט פון די בעסטערע פאָרשטעהער פון דער פראַנצויזישער געזעלשאַפט.

צו זיי האָט געהערט אויך עמיל זאָלאַ.

האָט דען עמיל זאָלאַ געקענט בלייבען גלייכגילטיג צו דעם ווילדען אַנטיסעמיטיזם פון דרומאָנס קליקע און פון די יעזואיטען? זיכער נישט, און נאָך פאַר דער דרייפוס־אַפערע איז דער גרויסער ראָמאַניסט אַרויס מיט אַ שאַרפען אַרטיקעל אין דער טעגליכער צייטונג „פיגאַראָ" געגען אַנטיסעמיטיזם.

„שוין זייט איניגע יאָהרען, ווי איך פערפאָלג די בעוועגונג וואָס מען פּרובירט צו פיהרען אין פראַנקרייך געגען די יודען, מיט וואַקסענדער וואונדער און עקעל. דאָס איז פאַר מיר אַ שוידערליכקייט. אַ זאַך געגען שכל, אָהן אמת און אָהן יושר, אַ נאַרישע און בלינדע זאַך, וואָס וועט אונז צוריקפיהרען אויף הונדערטער יאָהרען צוריק, וואָס וועט ברענגען צו די ערגסטע נידערטרעכטיגקייטען. צו אַ רעליגיעזער פערפאָלגונג וואָס וועט פערבלוטיגען אַלע פאָטערלענדער".

און עמיל זאָלאַ בעטראַכט די אַרגומענטען פון די אַנטיסעמיטען און לאַכט זיי אויס. „די מורא פאַר יודען, פאַר זייער כח? קאָנקורירט מיט זיי! זיי זענען דאָך אַ נישט בעדייטענדע מינדערהייט עס איז באמת אַ חרפה נישט צו קענען איבערנעמען זייערע מעלות און האָבען דעמזעלבען ערפאָלג וואָס זיי".

די טאָכטער פון גרויסען ראָמאַניסט, פרוי דעניס לעבלאַן־זאָלאַ, האָט נישט לאַנג אַרויסגעלאָזט אַ אינטערעסאַנט בוך, אין וועלכען זי שטעלט זיך אָב גענוי אויף דעם העלדישען קאַמף פון איהר פאָטער בשעת דער „אַפערע".

עמיל זאָלאַ — אין דעם מאָמענט ווי עס האָבען זיך ביי איהם ערוועקט ספקות — האָט גענומען שטודירען אַלע דאָקומענטען פון דער אַפערע — און ער האָט דערפיהלט דעם אמת: דעם טייוול'אישען שפּיל פון די שוואַרצע כחות...

ער האָט פערשטאַנען און האָט זיך אַריינגעוואָרפען אין קאַמף.

„איך בעשולדיג" איז זיכער איינס פון די וויכטיגסטע היסטאָרישע דאָקומענטען, איינס פון די שעהנסטע בלעטלעך פון זאָלאַס קונסט־ווערק, אַ טאָג מיט צוויי נעכט האָט דער ראָמאַניסט געאַרבייט איבער דאָס דאָזיגע קליינע ווערקעל. די דורכגעהענדע מענשען, שפּעט ביינאַכט, האָבען געקענט זעהן דורך די פענסטער פון זאָלאַ'ס וואוינונג, אַ ליכטעל, ביי וועלכען דער באַבעלטער קעמפּפער, ווי אַ נביא האָט צוגעגרייט זיין בעשולדיגונגס־אַקט געגען דער רעגירונג, געגען די מיליטאַריסטען, געגען די שוואַרצע כחות פון דער קירכע.

„דאָס ליכטעל, שרייבט דעניס לעבלאַן זאָלאַ דאָס איז דאָס געוויסען פון פראַנקרייך, וואָס האָט געוואַכט".

„איך בעשולדיג" האָט געווירקט ווי אַ באָמבע. די מיליטאַריסטען, מיט דעם גענעראַל־שטאַב בראש, און די מיניסטאָרען האָבען זיך דערשראָקען. זאָלאַ'ס נאָמען איז שוין דעמאָלסט געווען פּאָפּולער און בעליבט. די שוואַרצע כחות האָבען פערלאַנגט נקמה. די רעגירונג האָט באַלד נאָכגעגעבען און צוגעצויגען זאָלאַ'ן צום געריכט, וועלכען זי האָט אָרגאַניזירט אויף אַנ'אייגענאַרטיגען אופן, טעראָריזירט די פערטיידיגונג פון זאָלאַ, און אויך דעם בעשולדיגטען. נאָר זאָלאַ האָט זיך נישט אָבגעשראָקען און ווי אַ לייב האָט ער געקעמפּט; געגען אַ חוצפה'דיגער רעדע פון גענעראַל פּעליע — איינער פון די טייערסטע העלדען פון פּראָצעס, האָט זאָלאַ מוטיג אויסגעשריגען:

„איהר קענט אפשר אָפּגעהאַלטען גרויסע נצחונות פאַר פראַנקרייך; איך האָב אָבער מיינע נצחונות. דורך מיינע ווערק ווערט די פראַנצויזישע שפּראַך געטראָגען אין דער גאַנצער וועלט. איך לאָז איבער פאַר די צוקונפטיגע דורות די נעמען פון גענעראַל פּעליע און עמיל זאָלאַ — זיי וועלען אויסוועהלען".

זאָלאַ איז פעראורטיילט געוואָרען אויף אַ יאָהר תפיסה און האָט לויט דער עצה פון זיינע אַדוואָקאַטען און פריינד פערלאָזען פראַנקרייך, זיין פּאַריז, און איז אוועק אין גלות.

עמיל זאָלאַ איז נישט בעשערט געווען צו זעהן דעם ענדגילטיגען נצחון פון אמת. ער האָט בלויז בייגעוואוינט די ערשטע שריט, דעם מאַרש פון דאָזיגען אמת; זאָלאַ איז געשטאָרבען אין 1902, די פולקאָמע רעהאַביליטאַציע פון דרייפוס'ען איז פאָרגעקומען ערשט אין 1907. נאָר דער גרויסער נביא האָט דעם נצחון פאָראויסגעזעהן.

דאָס אי זגעווען אין אַ גרויסער מאָס זיין נצחון.

די דרייפוס אַפערע האָט געדינט אַלס מאַטעריאַל פאַר זאָלאַס ראָמאַן „לאַ ווערידע" (דער אמת); די יודישע טיפּען, וועלכע דער ראָמאַניסט שילדערט אין דאָזיגען ראָמאַן, רופען אַרויס זעהר לעבעדיג סימפּאַטיע צו זיך; קיין איין פּאָזיטיווע פיגור, קיין איין איינציג יודיש פּראָבלעם — אַ חוץ דער מורא פאַר פערפאָלגונגען, דער ווילען ווי אַמשנעלסטען אַסימילירט צו ווערען, וואָס מען וויל דערגרייכען דורך קינסטליך איבערגעטריבענעם פּאַטריאָטיזם, אַסימילאַציע און געמישטע חתונות — דאָס איז דער אידעאַל פון זאָלאַס יודישע העלדען.

ערשט שפּעטער האָט דער גרויסער ראָמאַניסט זיך דערוואוסט וועגען ציוניזם און האָט געוואָלט דאָס פּראָבלעם שטודירען. מאָריס לע בלאָן, דער מאַן פון דעניס זאָלאַ שרייבט אין זיינע זכרונות: אַז עמיל זאָלאַ האָט זיך אין 1902 אַרומגעטראָגען מיט דעם געדאַנק צו שרייבען אַ ראָמאַן וועגען ציוניזם. „די טעמע איבער אַ נייע ירושלים אין מזרח, געבויט דורך די זיהן פון דער אַלטער ראַסע, האָט אויפגעוועקט זיין (עמיל זאָלאַ'ס) ענטוזיאַזם. דאָס וואָלט איהם ערלויבט צו אַלעס איינע פון זיינע פרעסקען, וועלכע ער האָט געקענט אָנוואַרפען און בעניצען זיין פאַרבען־פעדער"...

פון וואַנען איז עס געקומען וואָס זאָלאַ האָט זיך פּראַאינטערעסירט מיט'ן ציוניזם?

אין די יאָהרען 1900־1902 זענען די צייטונגען געווען פול מיט דיסקוסיאָנס אַרטיקלען איבער דעם ציוניזם; זאָלאַ, וואָס האָט זיך אינטערעסירט מיט דער יודענפראַגע, האָט די אַרטיקלען געלעזען; און ער איז געוואָרען בעצויבערט נישט בלויז פון דער סאָציאַלער און הומאַניטאַרער זייט, וועלכע ער האָט געקענט זעהן פאַר זיין טעמע, נאָר אויך דורך די עלעמענטען פון קונסט און פּאָעזיע. וואָס זענען ווערט צו געבען פאַר אַ בילד פון אַ קינסטלער; פון דאַנען איז געקומען די טעמע באַזירט אויף דער יודישער רעפּובליק, געבויט אין ארץ ישראל.

אַזוי דענקט מאָריס לעבלאָן, וואָס איז מעהר, ווי ווער עס איז קאָמפּעטענט צו רעדען וועגען עמיל זאָלאַ.

עס איז זאָלאַן נישט בעשערט געווען דעם דאָזיגען געדאַנק צו פערווירקליכען;

דרייסיג יאָהר זענען שוין אוועק זייט עמיל זאָלאַ איז געשטאָרבען; נאָר דער גרויסער ראָמאַניסט, דער העראָאישער קעמפּפער פאַר דעם אמת און פאַר די נאָבעלסטע אידעאַלען פון דער היינטיגער וועלט וועט בלייבען דער נביא און דער סימבאָל פון מענשליכען געוויסען.

די ירידה אין דער יודישער קאלאניזאציע

און דער אויפשטייג פון דער יודישער אינדוסטראליזאציע אין סאוויעטען-פערבאנד

(די יודישע לאגע אין סאוויעטען-פערבאנד אין פערגאנגענעם יאהר)

דאס נייע יודישע יאהר אין סאוויעט-רוסלאנד הויבט זיך אן מיט א ווכטיגען איבער-בריך. מיט א נייער פאליטיק פון דער סאוויעטישער רעגירונג. מיט א פאליטיק, וואס דערמוטיגט מיליאנען פרייען האנדעל, וואס לאזט אפ די שטרענגע לייצעס פון די קוסטארען, וואס גיט פרייע הענד די בעל-מלאכות. און וואס טראגט אריין בעססערע מעגליכקייטען פאר דעם קליינעם יודישען האנדעל.

מען קען זיך דענקען, וואס מען וויל, מען קען האבען די מיינונג, אז די נייע פאליטיק איז א צוריקגאנג צום אמאליגען „נעפ“. מען מעג זיך טראכטען, אז די דאזיגע פאליטיק איז בלויז א צייטווייליגע בלויז אויף א קורצער צייט. איין זאך איז אבער קלאר: ווי לאנג די דאזיגע פאליטיק זאל נישט אנהאלטען, אן איבערבריך אין דעם יודישען שטעטעל וועט זי דאך מאכען.

דאס שטעטעל וועט אין פערלויף פון נייעם יאהר זיכער אויפלעבען. נישט אויפלעבען וועלען אבער די יודישע קאלאניעס.

די יודישע קאלאניעס, וואס האבען אין סאמע ערשטע יאהרען ארויסגעוויזען ענערגישע [illegible]גקייט זענען דורך דער קאלעקטיוויזאציע פאקטיש פאראליזירט געווארען. די קאלעקטיוויזאציע האט אפגעטויט די יודישע קאלאניעס אין קאלינינדארפער ראיאן. זי האט געמאכט א תל פון זיי און סטאלינדארפער ראיאן. און האט געהאט א קלענערע רעסטריקטיווע ווירקונג בלויז אין קרים. בלויז דארטען, וואו דער „אגראדזשאינט“ געהט דאך דערוויל אן מיט זיין טעטיגקייט.

א היבשע ירידה האט אין פערגאנגענעם יאהר געליטען אויך דער פלאן צו פערוואנדלען ביראביר-דזשאן אין א יודישע רעפובליק.

די יודישע קאמוניסטישע טוער אין סאוויעט-רוסלאנד האט זיך פערגלוסט אויסצונוצען דעם איצטיגען אלוועלטליכען עקאנאמישען קריזיס און אנפאנגען ווערבירען ארבייטסלאזע יודען פון אויסלאנד קיין ביראבידזשאן.

אבער די יודישע קאמוניסטישע טוער אין סאוויעט-רוסלאנד האבען פערגעסען איין קלייניגקייט. זיי האבען פערגעסען, אז דעם יודישען ארבייטסלאזען אין דייטשלאנד, אין ליטע, אין ארגענטינע און אין אמעריקע לעבט זיך נאך אלץ בעסער און בעקוועמער, ווי עס קען זיך איהם לעבען אין דעם ווייטען ביראבידזשאן. אפילו אונטער די בעסטע צומשטענדען.

איז פון דער אויסלענדישער איבערוואנדערונג קיין ביראבידזשאן געווארען דאס, וואס מען האט אייגענטליך געקאנט פאראויס דערווארטען: יודען זענען געקומען. האבען זיך דערשראקען פאר די שוועריגקייטען, וואס זיי האבען אין ביראבידזשאן געטראפען, און האבען זיך גענומען פון דארטען לויפען

דאס לויפען פון ביראבידזשאן וואלט אפשר נישט געווען קיין גרויסער אומגליק, עס זעען פון ביראבידזשאן די גאנצע צייט געלאפען יודישע איבערוואנדערער. די צרה איז געווען, וואס די אויסלענדישע יודען, וואס האבען אנגעהויבען צו לויפען פון ביראבידזשאן, האבען גענומען ארויסברענגען פאר דער וועלט פאקטען, וועגען וועלכע נישט די סאוויעטישע יודען און אויך נישט די סאוויעטישע פרעסע האבען ביז איצט גערעדט. זיי האבען גענומען פערשווארצען די רעפוטאציע פון ביראבידזשאן פאר דער גאנצער אויסלענדישער עפענטליכקייט. זיי האבען גענומען דערצעהלען זאכען, וועגען וועלכע מען האט ווירקליך ביז איצט נישט געוואוסט.

ווען פאקטען פאנגען אן זיך דורכצושמוגלען אין

פון ב. סמאליאר

דער ברייטער עפענטליכקייט, קען מען זיך נישט העלפען, און מען מוז ארויסקומען מיט'ן גאנצען אמת. איז דער אמת ארויסגעקומען, אז די גאנצע יודישע ארבייט אין ביראבידזשאן שטעהט דערוויל אויף הינערישע פיסעלעך; אז די ג'עסטע צאהל יודישע איבערוואנדערער פון אוקראינע און ווייס-רוסלאנד האבען זיך אין ביראבידזשאן נישט אנגעשטעלט; אז מענשען האבען דארטען נישט וואס צו עסען און וואו צו וואוינען; אז די אלגעמיינע סאוויעטישע אדמיניסטראציע פון די „תבואה-טרעסטען“ וויל גארנישט האבען קיין יודישע איבערוואנדערער; אז פון ספעציאליסטען וויל זיך קיינער אין ביראבידזשאן נישט האלטען; אז ארום און ארום וועט ביראבידזשאן קענען אפשר פראקלאמירט ווערען אין 1933 בלויז אלס אויטאנאמער יודישער ראיאן. אבער אונטער קיין אומשטענדען נישט אלס אויטאנאמע יודישע רעפובליק.

ווען דער דאזיגער אמת איז ארויסגעקומען, איז פערשטענדליך, אז די ראמאנטיק ארום ביראביר-דזשאן איז שטארק אפגעקיהלט געווארען אפילו צווישען די גרויסע אנהענגער פון דעם ענין, אפילו אין די רייהען פון דעם „קאמזעט“ גופא. עס האבען זיך נאך פריהער געצויגען אין „קאמזעט“ אזעלכע יודישע קאמוניסטישע טוער, וואס האבען אנגעפאנגען צו ווארענען, אז מען קען נישט לייגען צו גרויסע האפענונגען אויף ביראבידזשאן און מען זאל בעסער נישט פערנאכלעסיגען קרים. לעצ-

טענס איז די צאהל פון די דאזיגע טוער בעדייטענד פערגרעסערט געווארען.

אלס רעזולטאט פון די דאזיגע פערשידענע מיינונגען אין „קאמזעט“ איז א. מערעזשין. דער פאקטישער גרינדער פון „קאמזעט“ און כאטער פון דער יודישער קאלאניזאציע אין סאוויעט-רוסלאנד, געווען געצוואונגען אוועקצוגעהען פון זיין אמט. זיין אוועקגעהען איז געקומען נאך דעם טויט פון י. לארין. דער צווייטער גרינדער פון „קאמזעט“, וואס האט אויך נישט געהאלטען פון ביראבידזשאן, און וואס איז שטענדיג געגאנגען האנד אין האנד מיט מערעזשין.

אין פערלויף פון דעם נייעם קומענדיגען יאהר. — אין פערלויף פון 1933 — דארף ביראבידזשאן, לויט דער אפיציעלער בעשטימונג פון דער צענטראלער סאוויעטישער רעגירונג פראקלאמירט ווערען אלס אויטאנאמע יודישע נאציאנאלע איינהייט. אין פערלויף פון קומענדיגען יאהר דארף ביראבידזשאן אפיציעל ווערען די דערווארטעטע יודישע רעפובליק. איז זי אומשטאנד דאס צו ווערען?

דער נייער יאהר וועט דארפען געבען אן ענטפער אויף דער דאזיגער פראגע.

אויב אויף דער ליניע פון קאלאניזאציע איז דער יודישער לעבען אין סאוויעט-רוסלאנד געגאנגען בארג אראפ אין פערלויף פון פערגאנגענעם יאהר, איז זי אבער אויף דער ליניע פון אינדוסטריאליזאציע געגאנגען שטארק בארג ארויף.

די סאוויעטישע אינדוסטריאליזאציע, וואס איצט איז זי געקומען צו א שטילשטאנד, האט אין פער-

לויף פון פערגאנגענעם יאהר אריינגעצויגען טויזענדער יודישע ארבייטס-פעהיגע עלעמענטען אין פערשידענע אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען אויף אלע געביטען פון ארבייט, יודען זענען אריינגעצויגען געווארען אין דער מעטאל-אינדוסטריע, אין דער בוי-אינדוסטריע, אין די גרויסע פאבריקען און זאוואדען און וואו נאר עס האט זיך געפיהלט א מאנגעל אין ארבייטס-הענד.

עס זענען היינט צו טאג פאראן בלויז אויף דער אוקראינע איבער פיר הונדערט טויזענד יודישע ארבייטער, נישט רעכענענדיג די קארגע זיבען הונדערט טויזענד אנגעשטעלטע און בעאמטע, מיט א יאהר צוריק איז אין גאנצער סאוויעטען-פערבאנד געווען נישט מעהר ווי 700,000 יודישע לוין-ארבייטער, אריינרעכענענדיג שוין אויך די אנגעשטעלטע.

פון דער צווייטער זייט האט זיך אבער די צאהל יודישע קאלאניסטען אין פערגאנגענעם יאהר פערקלענערט אויף גאנצע הונדערט טויזענד. געווען מיט א יאהר צוריק איבער דריי הונדערט טויזענד נפשות אין די קאלאניעס און איצט, זענען דארטען פאראן נישט מעהר ווי צוויי הונדערט טויזענד.

די הונדערט טויזענד יודישע קאלאניסטען, וואס זענען אוועק פון די קאלאניעס, — די געזונטערע און די ארבייטס-פעהיגערע עלעמענטען פון די קאלאניעס, — זענען אלע אריין אין דער סאוויעטישער אינדוסטריע, אלע זענען זיי פערשלונגען געווארען אין די סאוויעטישע פאבריקען, אין די סאוויעטישע זאוואדען, אין די סאוויעטישע קוילען-גרובען. זיי זענען ארויס פון דער לאנדווירטשאפט, זיי זענען אבער אריין אין די אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען.

מיט שוואכע פערספעקטיווען אויפ'ן נייעם יאהר. איז אבער דאס פערגאנגענע יאהר ווירקליך געווען היסטאריש אין דעם זין. וואס עס זענען אין דעם דאזיגען יאהר פראדוקטיוויזירט געווארען גרויסע מאסען יודען. פראדוקטיוויזירט געווארען און טאקע זיך קוואליפיצירט אלס — גוטע און נוצליכע אינדוסטריעלע ארבייטער.

א גרופע „נאטוראליסטען“ אין פאלעסטינע

וועגען דעם לעבען פון א גרופע „נאטוראליסטען“ אין פאלעסטינע לייענען מיר אין די ארץ-ישראל צייטונגען פאלגענדע אינטערעסאנטע פרטים:

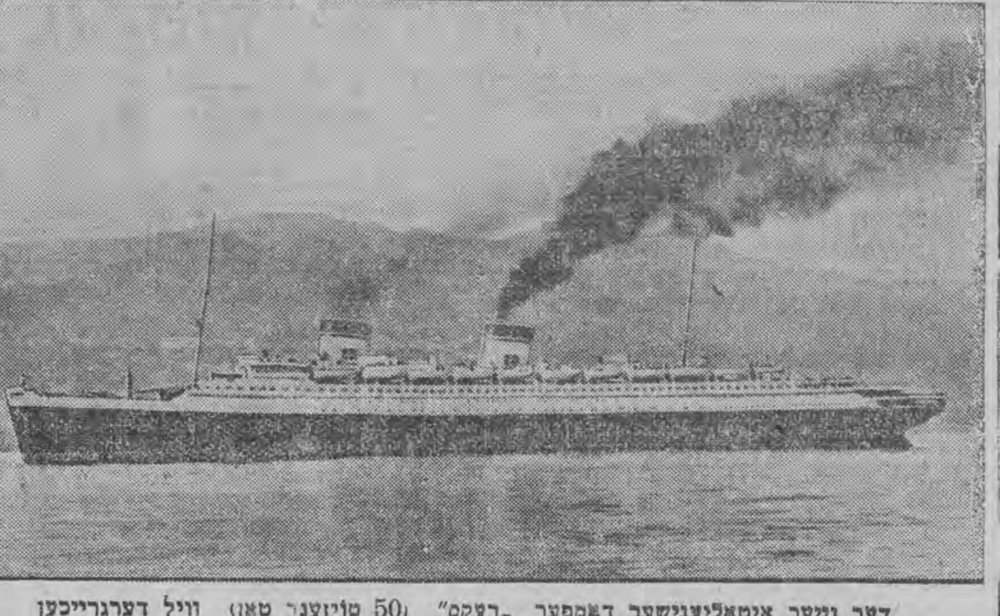

דער נייער איטאליענישער דאמפפער „רעקס“ (50 טויזענד טאן) וויל דערגרייכען א גרעסערע געשווינדיגקייט פאר דער שיף „אייראפא“.

צווישען די קאלאניסטען פון „הלל“ איז פאראן איינער. א בעקאנטע פערזאן, אין ארץ-ישראל, נתן חופשי, וועלכער איז א „נאטוראליסט“ מיט אנארכיסטישע איבערצייגונגען. יעדער קאלא-

ניסט פון „הלל“ האט בעקומען פון קרן-קימת הונדערט דונאם ערד מיט א פאר בהמות און פערד אזוי פיל, האט מען אויסגערעכענט, דארף מען האבען, כדי צו דערנעהרען א משפחה. נתן חופשי איז אבער א „נאטוראליסט“ און וויל נישט ארבייטען מיט קיין לעבעדיג בעשעפעניש ווי א פערד, למשל, אויך איז ער א געגנער פון בעזיצען כדי וואס קאפיטאל, האט ער געגרינדעט אין דער קאלאניע אן „אנארכיסטישע קבוצה“ פון בלויז נאטוראליסטען. צוזאמען זענען זיי אין דער קבוצה און אלע ארבייטען אליין. קיין פערד צו דער ארבייט ווערען נישט בענוצט. אויך האלט מען נישט קיין בהמות און עופות, ווייל די „נאטוראליסטען“ עסען נאר, וואס די ערד גיט ארויס: זיי עסען נישט קיין פלייש, פיש, אייער און טרינקען נישט קיין מילך. זיי דערנעהרען זיך אממערסטע מיט פרוכטען און אויך דאס עסען זיי אלץ רויערהייט. זיי טראגען נישט קיין מלבושים, וואס זענען אויס געארבייט געווארען פון וואל, נישט פון פוטער און נישט קיין לעדער. די שיך זענען פון גומי און די מלבושים פון רייגעם לייווענט. און אלע צעהן מענשען האבען זיך דערנעהרט פון די זעלבע הונדערט דונאם בארען, וואס עס דארף האבען בלויז איין משפחה אין דער קאלאניע.

די קאלאניסטען בעציהען זיך מיט גרויס כבוד צו דער נאטוראליסטיש - אנארכיסטישער קבוצה, צוליב דעם גרויסען אידעאליזם פון נתן חופשי, אזוי למשל, האט זיך נתן חופשי אפגעזאגט צו נעמען געלד פארן קרן-קימת, ווייל לויט זיין מיינונג דארף מען נישט בלויז בעזיצען די יודען נאר דעם באדען, וואס דער קרן-קימת בעזיצט, נאר אויך ארימע אראבער פון ארץ-ישראל. די קאלאניסטען זענען איהם דאס אלץ מוחל.

איצט ווען מען האט אנגעהויבען בויען די הייזער אין דער קאלאניע, פערלאנגט נתן חופשי, אז פאר איהם זאל מען אויסבויען צוויי הייזער, ווייל בעת פאר אלע קאלאניסטען האט מען מיט יאהרען צוריק געבויט שטאלען, האט ער פישט געוואלט, מען זאל איהם בויען א שטאל, ווייל ער בענוצט נישט קיין בהמות צו דער ארבייט, דערפאר וויל ער, מען זאל פאר איהם איצט אויסבויען צוויי הייזער; עס זאלען האבען, וואו צו וואוינען די מיטגלידער פון זיין קבוצה.

אויך פערלאנגט ער א קלייניגקייט, אז ביים בויען זיין הויז זאל מען זיך נישט בענוצען מיט'ן לעבעדיגען אינווענטאר, מען זאל זיך נישט בענוצען מיט פערד, קעמלען און אייזלען צו פיהרען זאמד, וואסער, ציגעל און אנדערע בוי-מאטעריאלען, ווייל ער וועט אין אזא הויז נישט וואוינען. די קאלאניסטען האבען נאכגעגעבען זיינע פאדערונגען, און מען וועט פאר איהם אויסבויען צוויי הייזער און מען וועט זיך בענוצען נאר מיט אויטאמאבילען ביים צופיהרען די מאטעריאלען צו זיינע בנינים.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8-2 און פון 5-9 אוונד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

ווי אזוי די גרויסע און נישט-גיפטיגע שלאנגען שפייזען זיך

עס זענען פאראן צוויי הויפט מינים שלאנגען גיפטיגע און נישט-גיפטיגע. די צאהל פון גיפטיגע מינים איז זעהר קליין אין פערגלייך מיט די נישט-גיפטיגע. די גרעסערע מינים שלאנגען זענען נישט גיפטיג; זיי בעזיצען אבער א מערקווירדיגען מוסקולערען כח. א פיטאן אדער א באא, וואס איז נישט מעהר ווי 6 אדער 8 אינטשעס דיק. קען צודריקען אויף טויט א פערד, אדער אן אקס, א לייב אדער א טיגער. אבער געוועהנליך קומט עס אין נאטור נישט פאר, ווייל אט די חיות שטויסען זיך נישט צוזאמען. נישט אט די חיות וועלען זיך יאגען נאך א שלאנג, און די שלאנג, ווי גרויס זי זאל נישט זיין, וועט נישט בעפאלען איינער פון די גרעסערע חיות; זיי וועלען זיך פשוט אויסמיידען. זאל אבער יע קומען צווישען זיי א צוזאמענשטויס, האט דער פיטאן אדער די באא גרעסערע שאנסען ארויסצוקומען די זיגערין.

דאס מערקווירדיגסטע אין דער געשיכטע פון די גרויסע שלאנגען, ווי א באא אדער פיטאן, וועלכע קאנען אמאל דערגרייכען א לענג פון איבער צוואנציג פוס, איז דער אופן ווי זיי שפייזען זיך און דער אופן ווי זייערע קערפערס בעציהען זיך ווען זיי שלינגען איין א גרויסע חיה. אזא שלאנג האט איהר מאהל-צייט איין מאהל אין עטליכע וואכען. ווען זי ווערט הונגעריג, ציהט זי זיך גע-

(וויסענשאפטליכע שמועסע)

וועהנליך אויס אויף א נידריגען צווייג פון א בוים ליגט און ווארט. דער קאליר פון איהר קערפער איז זעהר עהנליך צום קאליר פון בוים, קען מען זי פון דערווייטענס נישט דערקענען. און ווען א גרעסערע חיה געהט פערביי געגוג נאהענט, ווי א קאלבעל, א ווילדער חזיר, א ציג אדער אפילו א הירש-גיט זי זיך פלוצלינג אויף איהר א ווארף. און האט זי נאר די חיה אנגעכאפט, וועט זי שוין דעם קרבן קיין לעבעדיגען צוריק נישט ארויס-לאזען.

מיט איהר לאנגען עלאסטישען קערפער רינגעלט די שלאנג ארום דעם קערפער פון קרבן, און מיט די מעכטיגע מוסקולען דריקט זי דעם קרבן אזוי לאנג, ביז די נשמה געהט איהם אויס. דערנאך דרעהט זיך און קייקעלט זיך די שלאנג איבער דער ערד אזוי לאנג, ביז אלע ביינער פון דעם קרבן ווערען צובראכען און צוזאמלען אין א קאשע. פון דרויסען זעהט די חיה אויס צו זיין גאנץ; אבער אינעווייניג איז קיין איין ביינדעל נישטא א גאנצע.

און דאן הויבט זיך אן דער פראצעס פון שלינגען. די שלאנג בעדעקט דעם קרבן מיט שפייעכץ פון איהר מויל, כדי עס זאל זיין גליטשיג. און הויבט אן שלינגען דעם קרבן אנהויבענדיג פון קאפ. דער פראצעס געדויערט שעה'ן לאנג. דאס מויל צוציהט זיך דערביי ווי א שטיק גומי. און ענדליך ווערט די חיה איינגעשלונגען אינגאנ-צען. דער קערפער פון דער שלאנג ווערט דערביי עטליכע מאל גרעבער, ווי געוועהנליך, און קוקענ-דיג אויף דער שלאנג, קען מען דערקענען פון דרויסען די פארם פון דער חיה וואס זי האט איינגעשלונגען.

דער פראצעס פון פערדייען דעם מאהלצייט געדויערט וואכען לאנג. אין יענער צייט און איבערהויפט אין די ערשטע טעג, געפינט זיך די שלאנג אין א הינער-פלעט. מען קען מיט איהר טון, וואס מען וויל. טרעפט זיך, אז די ארטיגע האלב-ווילדע איינוואוינער געפינען אין וואלד א שלאנג, וואס האט נאר-וואס איינגעשלונגען א גרע-סערע חיה, מאסירען זיי דעם קערפער פון שלאנג אזוי לאנג, ביז די חיה ווערט פון דארט ארויסגע-שטופט, און דאס, וואס האט געזאלט זיין דער מאהלצייט פון דער שלאנג, ווערט דער מאהלצייט פון מענשען.

ל. באראדולין.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג
ד
4
תשרי תרצ"ג

אקטאבער
זון-אויפגאנג 5.34
זון-אונטערגאנג 5.17

פון האנדעלס-געריכט

פירמע „ברונא ראזענבערג" רעגולירט אויף 15 פראצענט

אויף דער לעצטער זיצונג פון אפעלאציע-געריכט אין ווארשא, איז בעשטעטיגט געווארען דער רעגולאציע-אפמאך פון דער פירמע „ברונא ראזענבערג (פיעטריק. 103) מיט די קרעדיטארען. די פירמע רעגולירט אויף 15 פראצ. אויסצוצאהלען אין לאנגטערמיניגע ראטעס.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון קינא-טעאטער „קאסינא", האבען 2 קרעדיטארען אפגעגע-בען אפעלאציעס געגען דעם אויפהויבען דעם אופאדלאשטש און געגען דעם רעגולאציע-אפמאך.

אויף דער לעצטער זיצונג האבען די זעלבע קרעדיטארען צוגעשיקט א ביטע, זיי צוריקצוגעבען די פון זיי אריינגעטראגענע אנקלאגעס.

דאס געריכט האט בעשלאסען דעם ענין אפצולייגען, און די קרעדיטארען ארויסרופען פערזענליך, כדי צו בעשטעטיגען זייערע אונטערשריפטען.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון דער פירמע „א. בזשעזשינסקי", האט דער סינדיק, הר. קאלעצקי זיך געווענדעט צום געריכט, מ'זאל איהם בעפרייען פון פערקלאגען די אויסשטעלער פון די וועקסלען, וואס געפונען זיך ביי דער אופאדלאשט-מאסע, מחמת דעם קלאגען איז פערבונדען מיט גרויסע אויסגאבען.

דאס געריכט האט די ביטע פון סינדיק אפגע-ווארפען.

אנטאני האט געוואלט אויספרעסען פון זיין שוועסטער געלד

האט איהם זייז שוואגער אויסגעהאקט אנ'אויג

(2) אנטאני קאוואלטשיק פון גלובנא 43, האט זיך געגויטיגט אין אביסעל געלד, האט ער זיך מיישב געווען און אוועק צו זיין שוועסטער מאריאנא קאוואלסקא, וועלכע איז א דינסט ביי דער פאמיליע בעקסאן, גדאנסקא 77 און איהר געגעבען די ברירה: אדער בארגען, אדער געבען א געוויסע סומע געלד, מחמת ער דארף דאס זעהר נויטיג האבען.

די שוועסטער מאריא האט אבער זיך נישט געאיילט צו געהען איבער'ן בייטעלע, זי האט גוט געקאנט איהר ברודער'ל, נאך וואס ער דארף דאס געלד: אויף א קערטעל, אהער גלאט אזוי זיך א טרונק פון ביטער'ען טראפען. אגב, האט זי געגעבען איהם צו ערקלער'ען, אז זי האט גאר נישט צו זאגען איבער איהר געלד, באר איהר מאן, זאל לעבען.

אנטאני האט זיך אבער נישט איבער'גענומען מיט זיין שוועסטערס טענות און האט גענומען א הויך קול און דערביי געדראהט זיין שוועסטער מיט א שלעכטען סוף, אויב זי וועט איהם נישט, תיכף ומיד, געבען אביסעל געלד.

דארף זיך אבער מאכען, אז גראד איז אנגע-קומען מאריאס מאן, זיגמונד און דערהערענדיג ווער-גען וואס זיין שוואגער אמפערט זיך מיט זיין ווייבעל, האט ער נישט געקלערט קיין סך און גע-כאפט א גרויסען שליסעל און מיט איהם דערלאנגט א קעץ אין אויג פון זיין שוואגער, דער לעצטער איז געבליבען אהן אנ'אויג און זיגמונדען האט פאליציי פערהאלטען.

ער פערטיידיגט זיך דערמיט, וואס אנטאני איז א מעסער-שטעכער. נישט-וואו, נישט-ווען, כאפט ער זיך צום מעסער און מיט אזא איינעם, וועלכער האט געדראהט זיין ווייב, האט ער אנדערש נישט געקאנט האנדלען.

פון א חתן-בחור איז ארויסגעשפרונגען א גנב

ער האט בעגנב'עט זיין „כלה'ס" עלטערן גראד אום ראש השנה

(2) זעלדא שטיינפעלד, ווי יעדעס מידעל, איז געווען זעהר לאקאמע אויף א שטיקעל חתן. ענדליך האט זי זיך בעקאנט מיט א בחור מיט'ן נאמען משה לעדערמאן פון זשעראמסקי 45 און געבומען מיט איהם „ביוועז".

לעדערמאן האט זיך אויך נישט געלאזט לאנג בעטען און האט אנגענומען זעלדאס איינלאדונג צו בעזוכען זי אין דער וואוינונג פון איהרע עלטערען און אין איין וועגס אויך בעקאנט איהרע עלטערען מיט איהר „שאץ".

אזוי-ארום איז הבחור משה לעדערמאן געווא-רען אנ'אפטער איינגעהער צו דער משפחה שטיינ-פעלד און ווי דער שטייגער איז, פלעגט מען איהם יעדעס מאל דערלאנגען כיבוד. פון פייגע און גוטע מאכלים — ווי א צוקונפטיגען חתן.

לעדערמאן פלעגט זיך יעדעס מאל שעהן בע-דאנקען און אין איין וועגס אויך, זיך גוט ארומ-געקוקט אין שטוב און דערזעהן א שעהן ביסעל ווערטפולע זאכען, וועלכע האבען גאר שטארק גע-רייצט זיין „עהרליך" אייגעל.

דעם הייטיגען ראש-השנה, האט משה'לע אויסגענוצט, ווען זייגע מחותנים זענען געווען אין שוהל, איז ער אריינגעשפרונגען צו שטיינבערגען אין שטוב, נאר דארט געטראפען א שטיקעל שטער-רונג — אנ'18-יעהריגען בחור'ל מאיר, האט אבער משה זיך נישט פערלויר'ען און מאיר'ען דערלאנגט א פאפיראסעל מיט נארקאטיק. ווי נאר מאיר'ל האט פערדויכערט דאס פאפיראסעל איז ער איינ-געשלאפען און דער „חתן-בחור", משה האט זיך גענומען צו דער „ארבייט" — ארומגעגישטערט אין אלע ערטער און צוגענומען ווערט-זאכען און 300 זל. מזומן און איז בעלם געווארען.

2 יונגעל-ייט מאכען זיך א סעודה'לע

און דערנאך בעגעהען זיי ביידע זעלבסטמארד

סענסאציאנעלער דאפעל-זעלבסטמארד אויפ'ן נייעם מארק 9

די איינוואוינער פון נייעם מארק 9, האבען בעכטען פארנאכט דערהערט דריי רעוואלווער-שא-סען.

די שכנים, וועלכע האבען זיך דערשראקענע געלאזט אויפ'ן דריטען שטאק, פון וואנען ס'האט זיך געהערט די שאסען, איז זיי פלוצלונג אנטקעגענ-געלאפען דעם סטרוזשס זוהן בראנעק, ס'העמד אויפ-געריסען, די האר צופלאשעט און געשריגען: „שוין, כ'בין שוין טויט", און ארויס-לויפענדיג די ווע-טער האט ער זיך אויסגעצויגען אויף די טרעפען. דא האט מען געזעהען, אז פון בראנעקס הארץ גיסט בלוט.

ביז וואס, ווען האט זיך פון דער זעלבער וואוינונג ווידער געהער-ט א רעוואלווער-שאס, אריינקומענדיג אין דער לעדיגער וואוינונג אויפ'ן דריטען שטאק, האט מען געטראפען בראנעקס א חבר, וויטאלד ליגען א טויטען מיט אדורכגעשאסענער ברוסט.

אויפ'ן טיש זענען געשטאנען לעריגע פלאשען פון שפירט, שאלעכץ פון אייער און רעפטלעך ברויט.

ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, זענען ביידע קאלעגען בעשלאסען זעלבסטמארד. מיטאג-שעה זע-נען זיי ביידע ארויף אין א לעדיגע וואוינונג אויפ'ן דריטען שטאק. האבען געטרינקען בראנפען און פער-ביסען מיט הארטע אייער, און בעת די בראנפען-פלאשען זענען שוין געווען לעדיג, האבען זיי זיך גענומען שרייבען בריוועלעך צו „קאלעזשאנקעס", מיט וועלכע זיי האבען זיך אין די לעצטע מינוטען פון זייער לעבען האר-ציג געזעגענט, און אז דאס שטיקעל ארבייט איז געווען פערטיג, האבען זיי, ס'וויזט אויס, בעשלאסען א סוף צו מאכען צו זייער לעבען. דער ערשטער האט זיך אריינגעשאסען א קויל אין הארצען בראנעק בלאשטשיק. דער זוהן פון סטרוזש, פון דעם זעלבען הויז. און ווען מ'האט בראנעקען גענומען ראטעווען, האט דער צווייטער חבר, וויטאלד א זוהן פון א פאליציאנט זיך דער-שאסען אויף טויט.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע פון דער קראנ-קען-קאסע האט קאנסטאטירט וויטאלד'ס טויט און בראנעק איז אין א גוססי'ן צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין קרייז-שפיטאל. ביידע זענען יונגעלייט אין עלטער פון 20 און 22 יאהר.

דער טויטער קערפער איז איבערגעפיהרט גע-ווארען אין פראזעקטאריום.

וועגען סענסאציאנעלען דאפעל-זעלבסטמארד פיהרט די פאליציי אנ'אויספארשונג.

מ'איז נאך אבער דערווייל נישט דערגאנגען די סיבה פון דעם דאפעלטען זעלבסטמארד, ווייל בלאשטשיק איז אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד.

PRYWATNE POGOTOWIE LEKARSKIE
TEL. 12-333 ☛ ZIELONA № 6. ☚
Szybka pomoc lekarska.–PRZEWÓZ CHORYCH

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פעטריקאווער 46), מ. עפשטיין פעטריקאווער 225), ז. גארטשיצקי (פשעיאזד 59), ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 50).

אז א קינד איז אהן אויפזיכט...

(2) די צוויי-יעהריגע וויעסלאוו סאנעט, וואלטאווסקא 22, איז געווען אליין אין שטוב און זיך געשפילט ביי דער קוך. פלוצים האט זיך איבערגעקעהרט א טאפ מיט הייס וואסער און דאס קינד איז אזוי אומגליקליך אפגעבריהט גע-ווארען, אז מען האט עס אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

א שרפה

(2) אויף לימאנאווסקי 129 איז אויסגעבראכען א שרפה אויפ'ן דאך. צום גליק האט מען דאס פייער בעצייטענס בעמערקט און די ארויסגערופענע פייער-לעשער האבען דאס פייער זעהר שנעל איינגעלא-שען.

פאליטישער פראצעס

(2) פאר אנטימלוכה'שע טעטיגקייט, איז דער 25-יעהריגער אלעקסאנדער שאטקאווסקי נעכטען פערמשפט געווארען אויף 2 יאהר תפיסה.

געלד-פעלשער פאר'ן געריכט

בעקומען שווערע שטראפען

(2) פאר'ן קרייז-געריכט זענען נעכטען גע-שטאנען די ברודער יוזעף און סטעפאן גאלאמאן, פרידא און יאן בענצמאן און זיגמונד ברעס. זיי זענען אנגעקלאגט געווארען אין מאכען פאלשע 50 גראשענס.

דאס געריכט האט פערמשפט דאס פארפאלק בענצמאן צו 4 יאהר תפיסה, יוזעף גאלאמאן אויף 2 יאהר. סטעפאן גאלאמאן אויף אויסבעסערונגס-הויז. זיגמונד ברעס איז בעפרייט געווארען.

איבערגעקעהרט זיך א וואגאז

מאשיניסט שווער פערוואונדעט

(2) אויפ'ן ווארשא-ווינער באהנהויף, האט א וואגאן בעקומען אזא שטארקען שטויס, אז ער איז ארא פון די שינעס און זיך איבערגעקעהרט. פון וואס דער מאשיניסט יוזעף קאפיטשינסקי, פון סקלאדאווא 3 איז שווער פערוואונדעט געווארען.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1912

(2) היינט, דינסטאג דארפען זיך שטעלען אין מיליטער-ביורא (זאוואדזקא 11) צו רעגיסטרא-ציע יונגעלייט פונ'ם יאהרגאנג 1912 און עלטערע, וועלכע האבען זיך לעת עתה נישט געשטעלט צו רעגיסטראציעס, און וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

K L Ł M

און פון 7 קאמיסאריאט:

G H Ch

הילף פאר ארבייטסלאזע

געגרינדעט א נייער הילף-קאמיטעט

(2) ווי בעוואוסט, איז דער וואיעוואדישער הילף-קאמיטעט פאר ארבייטסלאזע ליקווידירט גע-ווארען. דאגעגען איז ענטשטאנען א נייער הילף-קאמיטעט, וועלכער איז שוין צוגעטרעטען צו דער ארבייט. קודם כל קויפט דער קאמיטעט איין א גרויסען טראנספארט קארטאפעל. צו דעם צוועק איז אסיגנירט געווארען א סומע פון 200 טויזענד זלאטעס.

אויך אין די קלאסען-פעראיינען זאמעלט מען קארטאפעל, קוילען און געלד פאר ארבייטס-לאזע.

מעמאריאל פון „פראצא"

וועגען ארבייטסלאזע טעקסטיל- און סעזאן-ארבייטער

(2) דער פעראיין „פראצא" האט ארויסגע-שיקט א מעמאריאל צום ארבייטס-מיניסטער, אין וועלכען ס'ווערט אנגעוויזען אויף דער שווערער לאגע פון די ארבייטסלאזע טעקסטיל- און סעזאן-ארבייטער, וועלכע דארפען געניסען פון די אונ-טערשטיצונגס-רעכט הגם זיי האבען נישט געארבייט פולע 26 וואכען.

פון „זופ"

אין וועלכע פאלען געניסען גייסטיגע ארבייטער פון אונטערשטיצונגען

(2) אין צוזאמענהאנג מיט די רעדוקציעס פון די אנגעשטעלטע, וואס מעהרען זיך מיט יע-דען טאג, איז אקטועל די פראגע וועגען די אונ-טערשטיצונגען פון „זופ", אין וועלכע פאלען האבען די גייסטיגע ארבייטער רעכט צו געניסען פון די „זופ"-אונטערשטיצונגען, הויפטזעכליך אין די פא-לען, ווען אנ'ארבייטער, וואס האט נאך נישט אויסגענוצט די 6 חדשים'דיגען טערמין, בעקומט ווידער ארבייט, און אין משך פון דריי חדשים פערלירט ער ווידער די ארבייט.

ווי מ'אינפארמירט אונז, האבען די ארביי-טער אין דעם פאל ווייטער די רעכט צו געניסען פון די אונטערשטיצונגען ביז די 6 חדשים.

פערוועהרט דעזינפעקציעס פון טעלעפאן-אפאראטען

די סטאראסטווע מאכט בעקאנט, אז די אד-מיניסטראטיווע מאכט, האט פערוועהרט דער פירמע „אלטסטאן" צדורכצופיהרען אין עפענטליכע לאקא-לען דעזינפעקציעס פון די טעלעפאן-אפאראטען.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
בעהמט אז די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

יודיש טעאַטער
אין „פילהאַרמאָניע"
פּערבאַנד-טרופּע פון א.א.פ. אין פוילען
אָנפ.: א. בעזמאַן.

מארגן, מיטוואך, 9 אָוונט.
וועט מען אין פילהאַרמאָניע אויפפיהרען דעם פּאַראַדאַנג און ס'וועט אָנהויבען א גראַנדיעזער, ריזיג-קאָלאָסאַלער. פּערווילענדער, לעבענדיגער, צאַפּלדיגער, זינגענדער און טאַנצענדער

רעפּרעזענטאַנץ-אָוונד

פון 10 לאָדזשער טעאַטערס
אָפּערעטע, פאַרס, קאָמעדיע, דראַמע, רעוויע, קאַבאַרעט, קאָנצערט — אין 1 אָוונד, פאַר 1 בילעט — אין פּראָגראַם:
אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 20 נומערן געזאַנג און טענץ.

50 סטאַר-אַרטיסטען

סעזאָן פון ליבע!...
נאָך דער פאָרשטעלונג

גרויסע טעאַטער-פּאַראַדע פון יודישע און פוילישע אַרטיסטען
50 סטאַר-אַרטיסטען
א קאָנקורס-מעטש פון די בעסטע קאָמיקער און הומאָריסטען

א קראַנץ פון ספּעציעל צוגעגרייטע אַקטועלע הומאָרעסקען, סקעטשען, מאָנאָלאָגען, ראָמאַנסען, לידער, קופּלעטען, דועטען און טענץ, פּאַראָדיעס, שאַרזש, וויצען, גליינכהערטלעך און קיבעץ, אויסגעפיהרט פון אַלע פוילישע און יודישע ליבלינגע אין לאָדז אונטער דער אָנפיהרונג פון דירעקטאָר דוד צעלמייסטער. און דאָס וועט זיין די גרעסטע טעאַטער-סענסאַציע אין דעם סעזאָן.

„פילהאַרמאָניע": אָמזעל געניא, בעזמאַן סאָניא, גאָלדשטיין לאַלא, האָניגבוים, טופּמאַן מרים, צווייליך חנה, ראַזענצווייג חנה, אָמזעל וואָלף, אריעל דוד, בוזגאַן חבל, בליאַכער שבתי, באַלבירסקי הערש, ביאַלקאָוויטש ישראל, גוטמאַן קלמן, דראַגאָוו מרדכי, האַמבורגער דוד, הערשקאָוויטש שלמה, האָניגבוים פישעל, טופּמאַן יהושע, שערמאַן דוד, צווייליך ישעי. ■ פאַני רוביינא די פּענאָמענאַלע חזנ'טע אין איהר אָריגינעלען רעפּערטואַר. ■ אַלאַ שליפּקאָוויטש אין איהר רעפּערטואַר. ■ „ווילנער טרופּע": מרים אָרלעסקאַ, פּאַטאַשינסקי. ■ שטאַט-טעאַטער: מיכאל זניטש, יאַן מראָזשינסקי. ■ קאַמעראַל-טעאַטער: שלעטינסקי העניק, מאַדזינסקי וולאַדיסלאַוו. ■ פּאַמולאַרני טעאַטער: מאַלאַדישעווסקאַ ניילאַ, סאַווינסקי וואַצלאַוו, דאַנעצקי מיכאַל. ■ „יאַר"-טעאַטער: סאַדאָווסקי וולאַדיסלאַוו, וורובלעווסקי העניק, כאַמענטאָווסקי באָגדאַן. ■ מעלאָדראַם-טעאַטער: יאַנקאָווסקאַ יאַנינאַ, סאַווינסקי מיעטשיסלאַוו, גערסאַן בראָניסלאַוו, יאַני-שעווסקי רישאַרד. ■ „צירוליק" (סקאַלאַ): לאַסקאָווסקי, בעלסקי. ■ „גאַנג":סאַשאַ באַראַנסקי.
דירינענט: ל. זעלמאַן. טעכנישער לייטער: אַריעל דוד. סופלאַר: נייהויז-וואָלף.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע פון 90 גראָשען אָן.

געשאָסען אויף קויהלען-גנבים

(2) דער פּאָליציאַנט וולאַדיסלאַוו מאַרקאַ, וועלכער האָט געוואַכט איבער אַ משא-צוג מיט קויהלען, האָט בעמערקט ווי 3 פּערזאָן האָבען גענומען גנב'ענען קויהלען פון די וואַגאָנען. וועלענדיג אָפּ-סטראַשען די קויהלען-גנבים, האָט דער פּאָליציאַנט עטליכע מאָל אויסגעשאָסען, באַר צוליב דער פינס-טערניש, האָט איין קויל געטראָפען אין ציל און שווער פאַרוואונדעט איינעם פון די דריי. וולאַדיס-לאַוו וואַלבי.

צווישען נאָהענטע קרובים
א בלוטיגער קאַמף צווישען שוויגער, איידעם און טאָכטער

(2) אין דער וואוינונג פון דעם פּאַר-פּאָלק באַמביאַק (מאַרישינער 8) איז נעכטען געקומען צו אַ בלוטיג געשלעג צווישען דעם מיסטער באַמביאַק, מיסיס באַמביאַק און דער 84-יעהריגער שוויגער זיינער, טעקלאַ כמיעלעווסקאַ.

אין גאַנג זענען געלאָזט געוואָרען מעסערס און אַנדערע וואַגיגע מכשירים...

פּאַגאָטאָוויע האָט געהאָט גענוג אַרבייט ביי אַלע דריי.

זעלבסטמאָרד פון אַן אַרבייטס-לאָזען

(2) מאַקסימיליאַן מיעדזשינסקי, סטאַקי פּלאַץ, האָט זיך נעכטען פאַרסמט צוליב אַרבייטס-לאָזיגקייט. אין אַ שווערען צושטאַנד האָט די גיכע הילף איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

ביי קאָפּ, לענדען און שולטערן-רעומאַטיזם
נערווען-שמערצען, העקסענשוס, ווערט דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער
Franciszka Józefa
מיט גרויס נוצען פאַר די טעגליכע ריינוגונג פון פערדיי-אונגס-קאַנאַל אָנגעווענדעט. צו בעקומען אין אַלע אַפּטעקען און סקלאַד-אַפּטעקען.
6083

ראש-השנה אין דער סינאַגאָגע

די פּראַכט-סינאַגאָגע איז העל בעלויכטען, עס בליצט און בלאַנקט אין אַלע ווינקעלעך. דער עולם זאַמעלט זיך, די שטימונג ווערט ערנסט ימים נוראים'דיק, יעדער פון די מתפללים אָרדענט זיך איין אויף זיין ניי'עם פּלאַץ בכדי רוהיג צו הערען און אליין צו „זאָגען" די תפילות.

די זייטען-טירען ביים אָרון הקודש עפנען זיך פּלוצליוג, און עס געהען אַרויס די כלי-קודש, דער ראַבינער און די דריי קאַנטאָרען. יעדער מיט ערנסט און ווירדע. עס מערקט זיך ווי עס פאַרעמט זיך אין די געדאַנקען פון ראַבינער די הייליגע האַרציגע ווערטער, וועלכע מוזען אָנצינדען אַ הייליגען פייער אין די הערצער פון דער יוגענד און אינטעליגענץ.

עס שפּיגעלט זיך אָפּ די אימתה-דציבורה פון נייעם קאַנטאָר. די אַלטע זיצען שוין אויף זייערע פּלעצער, איינער טיילט זיין לאַנגער באָרד ממערב למזרח — ווער קען דען בשעת מעשה אריינדרינגען אין זיינע ריינע מחשבות... אז אָפּריכטען די ראש-השנה'דיגע עבודה וועט דער נייער קאַנטאָר. דער דריטער ערשטער אַלטער זיצט און שאָקעלט זיך איבער די אָפּגעקאַנגענער יאָהרען אין וועלכע ער האָט אויסגעפיהרט די כהונה —

די דאָזיגע ווערט איבערגעריסען מיטן „מה טובו" פון נייעם קאַנטאָר און נאָך מה טובו הערט מען אין מאָדערן יודישען סטיל „מה גדלו מעשיך" ביז וואַנען עס ערשאַלען די דראַמאַטיזירטע אָפּגע-האַקטע אַקאָרדען אין „השכבנו" אין די ווערטער „אוהב חרב רעב"...

מען דאַרף זיין געדולדיג און שטאַרק, בכדי אויסצוהערען אָהן ערשיטערונג די מוראדיגע שטעלע און דער יודישער גאָט איז דאָך געדולדיג און שטאַרק ער הערט און הערט און מיר שרייען און שרייען... אין אַזאַ ערהאַבענע רעליגיעזע שטימונג איז אויך פאַרלאָפען צומאָרגענס די תפילות פון מוסף — „בראש השנה יכתבון" האָט דער קאַנטאָר און דער כאָר געווירקט אויף די הערצער און געמיטער פון די מתפללים און געשאַפען די עכטע ימים-נוראים'דיגע שטימונג אין די עכט אַלטע יודישע נסחאות, מיט וועלכען דער נייער קאַנטאָר האָט אַזוי האַרציג געבעטען. נישט איינער האָט גע-שטעלט די פראַגע: „ווער איז דער, וואָס קען אַזוי ריהרען מיט אונזערע טראַדיציאָנעלע מע-לאָדיעס די מתפללים, וועלכע קומען אין שוהל מעהר נישט ווי יוצא צו זיין פאַר זיך און פאַר אַנדערע?

וואָס פאַרא אונטערשיד, ווער ער איז — ער איז דער, וועלכער קאָן אויך די וועלכער קומען פון יוצא וועגען. אויך צו בעוועגען ערנסט און אַנדעכטיג צו דאַווענען, בכדי זיך צו פאַראייניגען מיט'ן צבור און מיט זיי האַרציג און פון די טי-פעניסען פון זיין יודישער נשמה צו בעטען גאָט פאַר זיך און פאַר אַלע אומגליקליכע יודען...

דאָס אליין איבערצייגט דען נישט, אז די סינאַגאָגע גיט מעהר יעדערען וויפיל דאָס געלט פאַר'ן פּלאַץ איז ווערט?

D—ski

Dr. med. ST. HEINRICH
ספּעצ. פאַר קינדער און אינערליכע קראַנקהייטען
פיזיקאַלישע טעראַפּיע
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פון 11–1 מיטאָג און פון 3–7 אָוונד
פּאָמאָרסקאַ 10, טעל. 147 67.
פאַר אונבעמיטעלטע — הנחות.
5758

גוט מאָרגען!

לשמוע אל הרנה-סעזאָן...

לאָדזשער יודען זענען סוחרים — זיי ווייסען ווי אַזוי אויסצונוצען אַ קאָניונקטור.

אָט האָבען לאָדזשער יודען דעם היי-יעהריגען הייסען זומער אויסגענוצט די זאָדע-וואַסער-קאָ-ניונקטור: איין מאַנופאַקטור-סוחר האָט אויפגעשלאָ-גען אַ פענסטער און אַריינגעשטעלט אַ באַלאָן זאָדע וואַסער.

האָבען לאָדזשער יודען באַלד אויסגענוצט די דאָזיגע זאָדע-וואַסער-קאָניונקטור: וואו אַ מאַנופאַק-טור-געוועלב, וואו אַן אַפּטייק-סקלאַד, וואו אַ קאָנ-פעקציע-געוועלב האָט מען געפלומט זאָדע-וואַסער מיט „סאָק". נו, איז טאַקע געוואָרען מעהר זאָדע-וואַסער פערקויפערס ווי טרינקערס...

איצט איז ווידער אין לאָדז אַ „לשמוע אל הרנה סעזאָן"; וואו אַ לעדיגע שטוב, וואו אַ חדר, וואו אַ שול-לאָקאַל — ווער ס'האָט אַ שטוב מיט אַ ... האָט איינגעאָרדנט אַ מנין מיט „בערימטע חזנים" און מ'האָט פאַרדינגען „שטעט".

זעלטען אַ הויז ס'זאָל זיך נישט געפינען אַ „לשמוע אל הרנה'לע"...

איז מיט דעם „לשמוע אל הרנה-סעזאָן" פּונקט ווי להבדיל מיט'ן זאָדע-וואַסער-סעזאָן; ס'זענען גע-וואָרען מעהר מניינים מיט „בערימטע חזנים" ווי דאַווענערס, און לאָדזשער יודען, האָבען געהאַט אַ „געלעגענהייט" וואו אַריינצופאַקען אַ פּאָר גראָ-שען...

לאָדזשער יודען זענען סוחרים. זיי ווייסען ווי אַזוי אויסצונוצען אַ קאָניונקטור: נאָכ'ן זאָדע-וואַ-סער-סעזאָן, האָבען זיי איצט... אַ „לשמוע אל הרנה-סעזאָן"...

— אַך, לאָדזשער יודעלעך, געזונט זאָלט איהר זיין!

אב-נעק.

ר. איזראַעל
דאָס בופעט-מיידעל
א סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזשער ווירקליכקייט

132)

— איך האָב בעקומען אַ חלף אין דער האַנד אַריין, האָט מיין פאָטער ווייטער דערצעהלט, וועל-כעס איך האָב בעהאַלטען אין דער בוזעם-טאַש. דאַן האָט הער עלעגאַנטער הער מיר געזאָגט:

— הייבט אין אָוונד 11 אַ זייגער וועסטו זיין אין טויער אויף מליבאַרסקאַ גאַס. דאָרט וועסטו אַזוי לאַנג וואַרטען ביז אין טויער וועט זיך בעווייזען אַ קליין מיידעלע, כדי דו זאָלסט וויסען וועלכעס דאָס איז, וועט דאָס מיידעלע האַלטען אַ פלאַש אין דער האַנד, דו דאַרפסט גאָרנישט מעהר צו טון, ווי אַדורכפאָהרען דעם קינדס העלזעל מיט דעם חלף און עוקר זיין. כאַפּען וועט מען דיך זיכער נישט. ווייל אַלץ וועט זיין אָנגעגרייט. אַז דער ענין זאָל גע-לונגען, כאַפּען וועט מען שוין אַן אַנדערען און ער וועט בעקומען זיין שטראָף פאַר דיר און פאַר מיר.

איך בין נישט קיין נאַר, אַז איך זאָל נישט האָבען פאַרשטאַנען וואָס דאָ האַנדעלט זיך, איך האָב פאַרשטאַנען, אַז מען מיינט נישט דאָס דער-הרגענען פון דעם מיידעלע, נאָר אימיצען בעשול-דיגען אין דערהרגענען דאָס קינד, כדי פון יענעם קענען פטור צו ווערען, און רוהיג אויף אַזאַ אופן, ס'איז שוין געווען אָפּגעמאַכט און צוריקציהען זיך פון דעם „געשעפט" האָב איך נישט געקענט. איך בין בשום זעהר אומרוהיג די עטליכע שעה, וואָס האָבען געפעהלט ביז'ן אָוונד, איך האָב זיך נישט געקענט קיין אָרט געפונען. די שעה האָט זיך דער-נעהנטערט, איך האָב געטרונקען, וויפיל נאָר ס'איז אין מיר אַריין, איך האָב זיך געוואָלט אַזוי אָנשי-כורן אַז איך זאָל גאָרנישט וויסען וואָס ס'טוט זיך מיט מיר.

— הרגענען אַ קליין קינד, דאָס האָט ביי מיר פּאַסירט דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען, ווען דער זייגער האָט געשלאָגען ניין, בין איך געשטאַנען אין טויער אויף דער מליבאַרסקאַ גאַס, דאָס האַרץ האָט מיר געקלאַפּט, די הענד האָבען מיר גע-ציטערט, איך האָב שוין געוואָלט פון דאָרט ענטלויפען, אָבער איך האָב געוואוסט אַז מען היט מיך, אַז דאָס וועט זיך מיר אַזוי לייכט נישט איינגעבען. איך האָב געוואוסט אַז איך בין אַרומגערינגעלט מיט אַ גאַנצע נעץ פון „ווייערע" מענשען און איך מוז שוין מיין אַרבייט אויספיהרען, אומרוהיג האָב איך זיך אַרומגעקוקט אין יעדען ווינקעל, איך האָב שוין געוואָלט אַז דאָס אַלץ זאָל זיך ענדיגען און פּלוצ-לונג האָט זיך בעוויזען דאָס מיידעלע, מיט אַ לאַ-כעדיג פּנימעל, שפּרינגענדיג און טאַנצענדיג. מיט איין שפּרונג בין איך געווען נעבען איהר, אָנגעכאַפּט ביים האַלז, אַזוי אַז דאָס קינד האָט שוין מעהר אפילו קיין איין טאָן נישט געקענט אַרויסגעבען, דאַן האָב איך נאָר געגעבען איין שניט מיט דעם מעסער, אַ געשריי, אַ כאָרכעל, און שוין איז פאַר מיינע פיס געלעגען אַ טויט נפש'ל, איך האָב מיר פאַרשטעלט דאָס פּנים מיט די הענד און שנעל אַרויסגעלאָפען פון טויער. איך בין געלאָפען, הגם קיינער האָט מיך נישט געיאָגט, און איצט בין איך געקומען, טאָכטער צו דיר, יאָג מיך נישט אַרויס פון דאַנען, איך שווער דיר, אַז דאָס איז דאָס לעצטע מאָל, מעהר וועט דאָס נישט פאָרקומען.

מיין פאָטער האָט דאַן אויסגעבראָכען אין אַ ספּאַזמאַטישען געוויין, האָט מאַנקע ווייטער דער-צעהלט דעם אַדוואָקאַט פּאָרעלסקי, איך האָב די גאַנצע צייט גאָרנישט גערעדט און געוואַרט ביז איבערדער-פריה.

אויף צומאָרגענס איבערפריה האָב איך גלייך געכאַפּט די צייטונג און געזאָלט וויסען וואָס כ'איז פאָרגעקומען. און העמאָלט איז געקומען דאָס שרעק-ליכסטע פאַר מיר. איך האָב געלייענט אַז אויף מליבאַרסקע גאַס איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַ מעק-סועלער מאָרד איבער אַ 9-יעהריג מיידעלע, און אַז דעם מערדער האָט מען געכאַפּט ביים סאַמע מאָרד, דאָס איז דער מיליאָנער דוד פראַנקענשטיין, ס'זענען פאַרהאַן עדות — האָב איך געלייענט — וועלכע האָבען אַליין געזעהען, ווי פראַנקענשטיין האָט אויסגעפיהרט דעם מאָרד, איצט זענען פאַר מיר געקומען שווערע שרעקליכע טעג. איך האָב זיך גע-שלאָגען מיט דער דעה, צי זאָל איך געהן אין גע-ריכט, און דערצעהלען אָפען פאַר אַלעמען אַז דער מענש, וועלכען מען איז חושד אין אַזאַ שענדליך פאַרברעכען איז פולשטענדיג אומשולדיג, אַז דער מערדער איז מיין פאָטער, מיין אייגענער פאָטער, וועלכער געפינט זיך ביי מיר אין שטוב. וואו איך האָב איהם בעהאַלטען. איך האָב דאָס אָבער נישט געטון, ווייל איך האָב געכענט אַז ס'איז דאָך נישט מעגליך, מען זאָל פאַרמשפּטען אַן אומשולדיגען מענ-שען, ס'איז דאָך נישט מעגליך, אַז מ'זאָל געפינען געגען איהם בעווייזען, ווייל ער איז דאָך פּאַקטיש אומשולדיג, דעריבער האָב איך געוואַרט ביז צו פראַנקענשטיינס פּראָצעס, צום פּראָצעס בין איך גע-קומען באַלד איבערפריה, און קיין איין מינוט בין איך נישט אַרויס פון געריכטס-זאַל, איך האָב געזע-הען, געהערט און געשטוינט, ס'זענען געשטאַנען עדות, וועלכע האָבען געשוואוירען ווי זיי אַליין האָ-בען מיט זייערע אייגענע אויגען געזעהען, ווי דער אומגליקליכער דוד פראַנקענשטיין האָט פאַרגוואַלדיגט דאָס מיידעלע און דאַן געשאָכ-טען. און פראַנקענשטיין האָט נישט געלייקענט, נישט געוויינט נאָר אויך מיט שטוינונג געקוקט ווי אַזוי מען בעשולדיגט איהם אין אַזעלכע שרעקליכע זאַכען. ביז דער לעצטער מינוט האָב איך געגלויבט און בין געווען טיף איבערצייגט, אַז די ריכטער וועלען פראַנקענשטיינען פריישפּרעכען, אַנדערש איז דאָך נישט מעגליך, און דאָך... דאָך האָב איך גע-הערט „און ער ווערט פאַרמשפּט צום טויט דורך הענגען". ווייטער ווייסט איהר שוין אַלץ אַליין, הער אַדוואָקאַט, מעהר דאַרף איך אייך נישט דערצעהלען איצט האָב איך אייך אַלץ דערצעהלט, איך האָב אייך איבערגעגעבען דעם סוד וועלכער האָט גע-פרעסט מיין האַרץ, טוט איצט וואָס איהר ווילט.

— וואָס איז מיט אייער פאָטער, האָט ער טאַקע אויפגעהערט זיינע פאַרברעכענס?

— דאָס איז עס, מיין פאָטער איז פון דעמאָלט אָן געוואָרען אַ גאַנץ אַנדערער מענש, אַזוי ווי מען וואָלט איהם געענדערט. ער איז איצט ערליך און בעמיהט זיך צו דערשטיקען אין זיך זיינע פאַרברע-כערישע אינסטינקטען.

(פאָרטזעצונג קומט).

די ערשטע יודישע קאמיסיאנערן אין לאדז

צו דער געשיכטע פון דער ענטוויקלונג פון דער לאדזער טעקסטיל=אינדוסטריע

פון ב. פארעצקי

איינער פון די ע־שטע קאמיסיאָנערן אין לאָדז איז געווען 3

יעקב מאיר ביילין

וועלבער איז געקומען קיין לאָדז פון מינסק אין יאָהר 1856, ווען די ג־עניץ צווישען פוילען און רוסלאַנד האָט זיך געעפענט, צוע־שט האָט יעקב מאיר ביילין געשיקט די לאָדזער סחורות קיין מינסק, שפעטער האָבען זיך אָנגעהויבען מעלדען סוחרים פון אַרום מינסק. און ווען זיין ברודער, בטע ביילין, איז געקומען קיין לאָדז, האָבען זיי געעפענט אַ גרויסען קאָמיסיאָנס־געשעפט, אונטער דער פירמע „גע ברידער ביילין". וועלכע האָבען אָפגענומען פיל סחורות פון קאַרל שייבלער.

זייער אַנ'אָנגעשטעלטער, דער בעקאַנטער מענדעל שלאָסבערג, וועלכער איז געווען בעקאַנט אין דער סוחרישער וועלט, אַלס אַ קלוגער און ערפאהרענער סוחר, איז פון דער פירמע „געברידער ביילין" אַנגעקומען אַלס דירעקטאָר צו דער פירמע „קאַרל שייבלער".

יעקב מאיר ביילין איז געווען אַ טיכטיגער סוחר, און צוגלייך אַ למדן און אַ בעל צדקה, ווען מ'האָט אין לאָדז אויפגענומען דעם רב הרה"ג ר' אליהו חיים מייזעל זצ"ל, איז ר' יעקב מאיר ביילין, בעשטימט געוואָרען אין דער דעלעגאַציע וועלכע איז געפאָהרען קיין לאָדז, צו ברענגען דעם נייעם רב קיין לאָדז.

אין יאָהר 1867 האָט יעקב מאיר ביילין אויסגעבויט זיין הויז אויף פּיעטריקאָווער 25 און דאָרט בעשטימט אויף שטענדיג אַ בית־המדרש, וועלכע ס'עקזיסטירט ביז'ן היינטיגען טאָג און רופט זיך „ביילינס בית המדרש".

מרדכי (מאטי) העלמאן

פון דוגאַיעוויץ (פּאָדאָליע) קומענדיג אין יאָהר 1852 צום ערשטען מאָל קיין לאָדז, איז שוין געווען אַ פאַכמאַן, אויפ'ן געביט פון דער מאַנופאַקטור־אינדוסטריע. דוגאַיעוויץ איז געווען אַ צענטער פון טוך־אויסאַרבייטונגען, מייסטערס פון פערשיעדענע מילטער־טוכען. די הויפט־פאַבריקאַנטען זענען דאָרט געווען דייטשען, און אַזוי ווי אין לאָדז זענען דאַן אויך געווען פאַבריקאַנטען דייטשען, האָט מאָטע העלמאַן, האָבענדיג אַ סוחרישען חוש, פערשטאַנען, אַז אין לאָדז איז דאָ אַ פעלד פאַר איהם. מאָטע העלמאַן. אין יאָהר 1852 האָט ער בעזוכט צוויי מאָל לאָדז, וואו ער האָט דעם באַדען אויסגעפּרובירט און ענדליך, אין יאָהר 1858 האָט ער זיך אויף שטענדיג בעזעצט אין לאָדז.

צום ערשטען האָט מאָטע העלמאַן געהאַט איין גרויסען קונה. ה' קליינמאַן פון דוגאַיעוויץ (אַ קוזין פון ה' העלמאַן), מאָטע העלמאַן האָט פאַר איהם אין לאָדז איינגעקויפט און כדי ער זאָל אומעטום אין נאָמען פון ה' קליינמאַן קאָנען אויפטרעטען, האָט מאָטע העלמאַן בעקומען אַ גאַראַנטיע־בריף, געשריבען אין דייטש (אין יענע צייטען איז די אומגאַנגס־שפּראַך אין לאָדז געווען דייטש), פון 9/13 1864. אויפ'ן סמך פון אָט דעם בריף האָט מאָטע העלמאַן אין לאָדז געמאַכט גרויסע קניות און איז געוואָרען בעקאַנט ביי די גרויסע פאַבריקאַנטען פון לאָדז.

אַז דאָס קאָמיסיאָנס־געשעפט פון ה' העלמאַן איז אַוועק גוט, האָבען זיך געמעלדעט צו מאָטע'ן מיט דער הסכמה פון ה' קליינמאַן, אייניגע גרויסע סוחרים פון קאַמענעץ־פּאָדאָלסק, ווי גדליהו הענלער און פיסטעלמאַן האָבען בעשטימט אַלס זייער איינקויפער אין לאָדז, מאָטא העלמאַנען.

צו יענער צייט איז די בעוועגונג געווען אַ זעהר פּרימיטיווע און אַ רייזע פון לאָדז קיין דונאַיעוויץ מיט דער פוהר האָט געדויערט פערצעהן טעג. אַהין האָט מען געפיהרט די לאָדזער סחורות און צוריק האָט מען געבראַכט געלד, כדי אָפּצודעקען די לאָדזער וועבער (פאַבריקאַנטען). אַזוי ווי דאָס געלד איז בעשטאַנען פון גאָלד און זילבערנע מטבעות, האָט מען געמאַכט ברייטע פאַסען און אין זיי אַנגעשטאָפּט די מטבעות וואָס די עקספּעדיטאָרען האָבען דאָס אָנגעטון.

כדי צו מאַכען אַ גרעסערען אומזאַץ, האָט ה' העלמאַן אָנגעהויבען אָפּצודעקען די וועבער און פאַבריקאַנטען מיט „פערצוואָרען" (אַנווייזונגען) אויף ה' קליינמאַן אין דוגאַיעוויץ און די ה"ה הענלער און פיסטעלמאַן אין קאַמענעץ־פּאָדאָלסק. אַזוי ווי אין לאָדז איז דאַן נישט געווען קיין רייכסבאַנק, האָבען די פאַבריקאַנטען מיט דעם אָפּגעדעקט די שפּינערייען אין ברעמען און אין האַמבורג. יענע ווידער, האָבען, דורך בערלין, איבערגעשיקט קיין פּעטערבורג און פון פּעטערבורג איז דער „פערצוואָד" אָנגעקומען אין דער „נאַסאָדאַרסטווענני באַנק" (רייכס־באַנק) קיין קאַמעניעץ פּאָדאָלסק, וועלכע האָט אַלס גובערניע־שטאָט געהאַט אַ רייכסבאַנק.

אַזוי אַרום איז דורך מאָטע העלמאַנען איינגעפיהרט געוואָרען אין לאָדז די אַנווייזונג, אַלס דער קונגס־סיסטעם.

אַ וויכטיגע נייעס האָט מאָטע העלמאַן אויפגעטון מיט'ן שיקען לאָדזער סחורות אויף די ירידים אין יאַרמאָליניעץ, און פּראָסקוראָוו, אַלס אַ טיכטיגער סוחר, וועלכער האָט געקאָנט די פּאָדאָליער געגענד, האָט ער געוואוסט אַז די לאָדזער בוימוואָלענע סחורות, וועלען אין יענע מקומות אָפּגעזעצט ווערען, און אַ דאַנק ה' העלמאַן איז אין גאַנץ פּאָדאָליע און בעסאַראַביע בעקאַנט געוואָרען די לאָדזער אויסאַרבייטונגען פון שייבלער, פּאָזנאַנסקי, גייער, דאָפּבראַניצקי, קאָנשטאַט און קרושע און ענדערע.

ה' העלמאַן האָט אָנגעהויבען צו פיהרען גרויסע געשעפטען, וואָס פון איין קונה אין יאָהר 1860 איז אין יאָהר 1905 געוואָרען 300 קונים, מיט אַ אומזאַץ־קאַפּיטאַל פון דריי מיליאָן רובעל אַ יאָהר.

די פירמע איז לעצטענס געגאַנגען „לערנער און העלמאַן". אין יאָהר 1905 האָט מאָטע העלמאַן זיך פון זיינע געשעפטען צוריקגעצויגען.

דאָס ערשטע הויז האָט מאָטע העלמאַן געבויט אויף שולץ'ס גאַס (זאַוואַדזקאַ) 15, דאָס צווייטע — אויף באַרוכס גאַס (שרודמיעיסקאַ 7) 26 און דאָס דריטע הויז — אויף פּעטריקאָווער 107.

אַרום מאָטען האָבען זיך גרופּירט די אַלע כריש אַנגעקומענע קיין לאָדז, פון וואָלינער, פּאָדאָליער און קיעווער גובערניעס, וועלכע האָבען ביי איהם געפינען אַנ'אמת'ע היים. ער איז געווען אַ גרויסער מכניס אורח, און אַ בעל־צדקה, מאָטע העלמאַן איז געווען איינער פון די גרינדער פון דער וואָלינער שוהל אויף וואָלשטאַנסקאַ 6.

ער איז געשטאָרבען אין טיפען עלטער פון 72 יאָהר. זיין זוהן, איז דער בעקאַנטער כלל־טוער און גבאי. סיים־דעפּוטאַט משה העלמאַן.

הערש סעמיאטיצקי

ער איז געקומען מיט 74 יאָהר צוריק פון סעמיאַטיטש קיין לאָדז.

הערש סעמיאַטיצקי איז געווען נישט פרעמד אין דער מאַנופאַקטור־בראַנזשע, געהאַט אַ קרייז פון בעקאַנטע קרעמער אין ביאַליסטאָק, און אין די אַרומיגע שטעטלעך. האָט ער אָנגעהויבען צו ערשט אַרויסשיקען בעשטעלונגען פון לאָדז און שפּעטער, ווען ס'האָט אָנגעהויבען צו געהן די באַהן, האָט ה' סעמיאַטיצקי שוין בעקומען אַ קאָמיסיאָנס־לאַגער פון שייבלערן אויף דוויגסק און פון פּאָזנאַנסקין אויף קאָוונאַ, און אָנגעהויבען צו פיהרען גרויסע מסחרים.

צו יענער צייט, ווען די קאָניונקטור איז גוט אַוועק און בעוועגט איז אין די צייטען פון רוס־טערקישען קריג אין די יאָהרען 67־1868 האָט ה' סעמיאַטיצקי אָפּגעקויפט דאָס עק־הייזעל אויף אַגראָדאָווע און זאַכאָדניע אַנטקעגען דער ביר־ברויערייי פון געהליג, די ערשטע וואוינונג פון הרה"ג ר' אליהו חיים מייזעל זצ"ל איז געווען אין אָט דעם הייזעל.

הערש סעמיאַטיצקי אַלס בעל־הבתישער יוד, האָט אויך ליב געהאַט צו דאַווענען פאַר'ן עמוד, אין די ימים נוראים, און אָהן וועלכער ס'איז מאָטע־יעלע גוצען האָט ער געדאַווענט אין נייפעלדס בית־המדרש אויף פּלאַץ וואָלנאָשטשי (נייעם מאַרק) 6 וואו ס'האָבען זיך קאָנצענטרירט אַלע ליטוואַקעס פון לאָדז.

מיט דרייסיג יאָהר צוריק איז הערש סעמיאַטיצקי געשטאָרבען אַלט זיעבעציג 70 יאָהר. זיין איידעם איז דער בעקאַנטער נדבן ה' פּנחס געראַשאָווסקי.

ה' סעמיאַטיצקי האָט שפּעטער בישט ליב געהאַט די רייזענדע און די דיקע האַנדעלס־ביכער, וועלכע ר'האָט אָנגערופען נישט אַנדערש ווי: „קאַנטראַבאַנטשיקעס און קאָלבאַסניקעס", ווייל זינט ער האָט געפיהרט זיינע געשעפטען מיט זיין איינציגען אָנגעשטעלטען ראַבינאָוויטש זענען די געשעפטען גוט געגאַנגען, שפּעטער, ווען מ'האָט אָנגעהויבען צו פיהרען גרויס, זענען זיינע געשעפטען אַוועק שלעכט.

זיך פערקלענערט דער עקספּאָרט

אין חודש סעפּטעמבער האָט זיך דער עקספּאָרט פון טעקסטיל־סחורות בעדייטענד פערקלענערט אין פערגלייך מיט'ן חודש אויגוסט. (אג)

א רויב=אנפאל

(2) אויפ'ן בזשעזשינער שאָסיי זענען נעכטען ביינאַכט בעפאַלען באַנדיטען דעם פויער קאַזשימיערזש דוראַ, וועלכער איז געפאָהרען מיט זיין מוטער און חיים אין דאָרף אריין און האָבען געפאָדערט פון איהם געלד. דודא האָט אָבער קיין געלד ביי זיך נישט געהאַט. די באַנדיטען האָבען דאַן גוט ארומגעזוכט די פוהר און אויך ביידע פּאַסאַזשירען און איבערצייגענדיג זיך, אַז קיין געלד האָבען זיי טאַקע נישט, האָבען די באַנדיטען דערלאַנגט עטליכע העפטיגע קלעפּ דעם פויער מיט זיין מוטער און האָבען נאָך בעוויזען אראָפּצוכאַפּען פון פוהר אַ קויש מיט איינגעקויפטע חפצים און זענען ענטלאָפען אין דער פינסטער־ניש.

ארונטערגעפאלען אונטער'ן טראמוואי

(2) די 40־יעהריגע פייגע בערנשטיין, קעלמא 49, איז אונפאָרזיכטיג אריבער דעם וועג אויפ'ן באַלוטער מארק און ארונטערגעפאַלען אונטערן טראַמוואַי, צום גליק איז זי אָבגעקומען בלויז מיט לייכטע וואונדען.

דאס גליק שמייכעלט

ווי מיר דערוויסען זיך איז דאָס גרעסטע געווינס פון 21־טען ציהונגס־טאָג 10,000 זל. אויף נומער 149854 געפאַלען אין לאָדז.

דאָס לאָס איז געוואָרען פערקויפט דורך דער קאָלעקטור ס. יאַסקא, פּיעטרקאָווער 22 און 66

אונגעוועהנליכע פאפולאריטעט פון קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור

אויב ס'האָבען זיך נאָך געפונען מאַנכע סצעפּטיקער, וועלכע האָבען נישט געוואָלט גלויבען אין דער פּאָפּולאַריטעט פון איינציגען אין אונזער שטאָט וואַרען־הויז קאָנסום ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור ראָקיטשינער 54, צוזאַמען מיט די טראַמוואַיען 10 און 16, האָט דער הערבסט סעזאָן־פערקויף איבערצייגט אַלעמען, אַז דער קאָנסום איז פאַקטיש די ביליגסטע איינקויפס־קוועלע פון לאָדז. דער קאָנסום פערקויפט אַלערליי עלעגאַנטע וואָל־שטאָפען און זייד־וואַרען צום הערבסט־סעזאָן צו אונגעוועהנליך ביליגע פּרייזען.

אויף לאַגער אַנ'אונגעהויערער גרויסער אויס־וואַהל פון גלאַטע און געמוסטערטע פלאַנעלן, בע־רעכענען צו די ביליגסטע פּרייזען. אויך די אַנ־דערע אַבטיילונגען ווי, גאַלאַנטעריע, קאָנפעקציע, איבערציג, שוכוואַרג און קאָלאָניאַל־וואַרען. אלזאָ אַלס איילען אין קאָנסום נאָך זייערע איינקויפען.

פייערליכע דערעפנונג פון דעם פוילישען שטאטישען טעאטער

עהערנעכטען איז פאָרגעקומען די פייערליכע דערעפנונג פון דעם שטאָטישען פּוילישען טעאַטער אונטער דער אָנפיהרונג פון דער בעריהמטער טעאַטער־קינסטלערין פרוי סטאַניסלאַווא וויסאָצקא.

די אויפפיהרונג פון דער פּרעמיערע „צירצע" פון קאַלדעראָן איז אויסגעפאַלען אויסערגעוועהנליך אימפּאַזאַנט און רייך אין יעדער הינזיכט.

דער ערשטער היי־יאָהריגער שריט פון דעם שטאָטישען טעאַטער איז סיי רעזשיסעריש, סיי אַקטיאָריש. סיי דעקאָראַטיוו אַנ'ערשטקלאַסיגער — ד. ה. אַזאַ. וואָס האָט זיך פערמאָסטען און אויס־געגליכען מיט די בעסטע וואַרשאָווער טעאַטערן.

עס איז געווען אַ גרויסער קינסטלערישער גענוס און פרייד בייצוואוינען די דאָזיגע גלענ־צענדע פּרעמיערע!

וויטאריא וויינבערג'ס אויפטריט אין „פילהארמאניע"

דאָס לאָדזער פּובליקום געדענקט נאָך דעם גרויסען ענטוזיאַזם, וואָס עס האָט אַרויסגערופען מיט צוויי יאָהר צוריק וויינבערג'ס אויפטריטען. וויינבערג פאָררעכענט זיך אַלס איינער פון די בעסטע אינטערפּרעטאַטאָרען פון די גרויסע איטאַליענישע קאָמפּאָזיטאָרען. אין משך פון די לעצטע צוויי יאָהר איז זיין געזאַנג־קונסט נאָך מעהר ראַפינירט געוואָרען דערגרייכענדיג דעם העכסטען שטאַפּעל.

דאָס לאָדזער פּובליקום וועט האָבען די מעגליכקייט איהם צו הערען דינסטאג דעם 4 טען אָקטאָבער אין „פילהאַרמאָניע" אין אַ פערשידען אַרטיגען פּראָגראַם

„באגינען"
די טעאטער=סטודיע ביי דער „קולטור=ליגע"

די טעאַטער־סטודיע „באַגינען" ביי דער לאָדזער „קולטור־ליגע" (בזשעזשינער 23), וועלכע עקזיסטירט שוין 5 יאָהר און האָט פאַר דער צייט אַדורכגעפיהרט אַ רייהע אינטערעסאַנטע פאָרשטע־לונגען — הויבט איצט אָן איהר נייעם סעזאָן. און האָט זיך געשטעלט דעם ציל צו פערוואַנדעלט ווערען אין דעם ערשטען יודישען אַרבייטער־טעאַטער אין פּוילען.

די קולטור־ליגע האָט דעריבער צוגעצויגען צו דער לייטונג אַ רייהע אויסגעפּרובטע פאַכמענישע קינסטלערישע כחות, און פון איצט אָן ווערען שוין אָנגענומען צו דער פּלאַנמעסיגער סטודיען־אַרבייט נייע קאַנדידאַטען אויף מיטגלידער פון דער סטודיע.

* אינפאָרמאַציעס קען מען בעקומען אין סעקרעטאַריאַט פון דער „קולטור־ליגע" (בזשע־זשינער 23) אין די אָווענד־שעה'ן.

היינט און פאלגענדע טעג!
דער מייסטענס רייצענדער
עקראַן־שטערן
LILJAN HARVEY
אין אָרציפילם
נידער מיט דער ליבע
אין די איבריגע הויפּטראָלען:
Andre Roane
I Armand Bernard
אויסערן פּראָגראַם: פּאַראַמאָנט - קלאַנג־צוגאָבע און לאַנד־אַקטואַליטעטען.
אָנה. 4.30 נמ. שבת, זונטאָג 1 בייטאָג.
פּאָפּולערע פּרייזען פון די פּלעצער.
הנחה־בילעטען גילטיג אָהן בעגרענצונגען.

קאנצערט פון וואסא פריהאדא

דער קאָנצערט פון וועלט בעריהמטען וויאָלין־מייסטער — וואסא פּריהאָדאַ, וועלכער קומט פאַר דאָנערשטאָג, דעם 6.10 אין „פילהארמאָניע" האָט ארויסגערופען אַ גרויסע אינטערעסירונג צווישען די לאָדזער מוזיק־ליבהאָבער. וואסא פּריהאָדא גע־הערט היינט צו די גרעסטע פידעל־ווירטואָזען.

אַ חוץ וואסא פּריהאָדא טרעט אויך ארויס זיין פרוי די טאַלאַנטפולע וויענער פידלערין אלמא פּריהאָדאַ—ראָזע, די טאָכטער פון בעריהמטען פּראָפעסאָר ראָזע.

דער קאָנצערט ווערט ערוואַרט מיט גרוי־שפּאַנונג.

ראדיא=פראגראם
דינסטאג, דעם 4 אקטאבער

11,50 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט פאַר ליופטפליה־קאָמוניקאַציע. 11,58 צייט־סיגנאַל. 12,10 טעגליכע פּרעסע־איבערזיכט. 12,20 גראַמאָפאָן־פּליטען. 12,40 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 12,45 גראַמאָפאָן־פּליטען. 1,55 קאָמוניקאַטען פאַר ספּאָרט און פיזישער ערציהונג. 4 רעפעראַט. 4,15 אוידיציע פאַר מוזיק־לעהרער. 4.30 גראַמאָפאָן־פּליטען. 4,40 רעפעראַט. 5 קאָנצערט. 6 טאַנץ־מוזיק. 6,55 פערשידענעס. 7,15 קאָמוניקאַט. 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערן. 7.30 רעפעראַט. 7,45 ראַדיאָ־פּרעסע. 8 פּאָפּולערער קאָנצערט. 10 ליטעראַרישע פערטעל שעה. 10,15 טאַנץ־מוזיק. 10 35 מעטעאָראָלאָגישע און פּאָליציי־קאָמוניקאַטען. 11 טאַנץ־מוזיק.

* * *

אויסלאנד

7,30 בראַטיסלאַוו — סימפּאָנישער קאָנצערט. 8,30 מיילאַנד — אָפּערעטקע. 9,15 בודאַפּעשט — סימפּאָנישער קאָנצערט. 9,20 דאַווענטרי — קאַמע־ראַל־קאָנצערט.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעצ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקה
צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 32־141
צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונד. זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

יעדער איינציגער האט זיך אי־בערצייגט, אז פאר מעבעל
דיוואַנעס, פּעלצען, נייה־מאַשינען, גאַרדעראָבען אד"וו
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 00־191.
ביי מיר איז שטענדיג פערשיעדען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ!
מצבות פון 30 זל. אן
ביז צו די טייערסטע גראַניט־דענקמאַלען
פיהר איך אויס ביליג און סאָליד. אויף וואונש בעזוך איך די ג' קונדשאַפט אויך אויף דער פּראָווינץ קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אַכטונג פירמע „GRANIT"
לאָדז, פּאָמאָרסקאַ 39
3138

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג־ארטאפעד
פּאָלודניאָווא 9, טעל. 17־183
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
איינענע פּראַצאַוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: וקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען. קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אז. וו.
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4 30 נאָכמיטאָג.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, וויל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קעז און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געגענע הייל באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דיימשען פראפעסאר

דאקטאר בראבירעווינגר בעזיימיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס. ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גוטענע פיס אין הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע ארערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונער

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבע דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר באראנטש, פראפ. ד״ר י. מאריש-כער, פראפ. ד״ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר געהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

אויף דעם וועג דריק איך אויס מיין הארציגע דאנקבארקייט דעם ה׳ ד״ר. י. ראפאפארט וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר מיין זארגפעלטיגע בעהאנדלונג פון מיין טאכטער פון 5 יאהר, וואס איז קראנק געווען אויף א ברוך-קראנקהייט און פאר זיין אויסגעצייכנטען ארטאפעדישען הייל-גארסעט.

מיין טאכטערל האט נישט געקענט געהן א לאנגע צייט און די בירורגען האבען געהייסען ליגען א לאנגע צייט אין גיפס, אבער א דאנק דעם ה׳ ד״ר. י. ראפאפארט היילט זי זיך איצט גוט. פאר זיין פאך-קענטניש און רעטונג פון מיין טאכטערל געפין איך פאר מיין חוב איהם אויסצודריקען מיין הארציגסטען דאנק.

(—) H. E. Lebrecht

לאדז, זגערזשער 127.

דאס אויבינע אין זיין גאנצען פערנעהם, האט אמטליך בעשטעטיגט לוים רעפ. נומר 2988 דער רעיענט קאמיסאריאט ראפסטען אין לאדז.

אלע קויפען

ראהמען ראהמען ראהמען ראהמען

נור ביי דער בעקאנטער פירמע

י. צוקערלויף

נארוטאוויטשא 11 טעל. 135-53

פארוואס?

ווייל ביי מיר קענט איהר בעקומען אלע גרויסען ראהמען צו בילדער, ווי אויך ראהמען צו גארדינען צו שפאט-ביליגע פרייזען.

—געדענקט די אדרעס!—

גארדינען-פאבריק

לייטונג: **איזאק בער**

לאדז, פיעטריקאווער 21

אין צווייטען הויף, ערשטער שטאק.

עמפפעהלט פארהאנגען, קאפעס-ראלעטען, ווישראזשען, עטאמי, נעטע, טיולענע, שידעלקאווע, פילע, די נייעסטע מאדעלען אין גרויסען אויסוואהל צו די ביליגסטע פרייזען.

רעיעלע בעהאנדלונג!

קומט און איבערציינט אייך!

Doktór

Łagunowski

POWRÓCIŁ

Piotrkowska 70 i róg Traugutta Tel. 181-83.

choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe Leczenie promieniami Roentgena.

Przyjmuje od 8^{30} do 10, 1 — 2^{30}, od 6 do 8^{30} w., w niedzielę i święta od 9 do 11^{30} rano.

Oddzielna poczekalnia dla pań.

Dr. med.

Z. Datyner

אורלאג

ספעצ.ארצט פאר בלאזען נירען און אורין-קראנקה.

פיראמאוויטשא 2. טעל. 148-95.

נעמט אן פון 6–8 נאכמ.

ר עכער

אויף דער מאשין ווערען אויסגעגייש

שרודמיעסקא 8.

SALON DAMSKI p.f. „LEON"

Wólczańska 61, front, II p.

ONDULUJE i STRZYZE PO CENACH BARDZO NISKICH, bo w prywatnym mieszkaniu.

Uwaga: Wyuczam **tanio ondulację** nowoczesnym sposobem.

Manicur 60 gr.

אלע דארפען וויסען

אז די פירמע

פערדער זגערזשער 7

לוטאמירסקא 2 און זגערזשער 20

איז די איינציגע קוועלע, וואו מען קריגט אמביליגסטען צו קויפען

דאמען- און מענער-היטען

פון די נייעסטע פאסאנען און מאדערנסטע קאלירען, און גלייכצייטיג ווערט אנגענומען צו איבערפאסאנירען מענער- און דאמען-היטען פון גאר אלט אויף געגצליך ניי און אלעס צו ביליגע פרייזען און רעיעלע בעהאנדלונג.

געדענקט די אדרעסען!

שול-ביכער, ספרים, טלתים,

שרייב-מאטעריאל. מחזורים, סליחות

25 פראצ. ביליגער!

ווסכאדניא 34 (פראנט-געשעפט)

הי אויך אמנגאנג דורכ׳ן טויער.

צו בעקומען אלע ארט ספרים און לעהר-ביכער, ספעציעלער אויסוואהל פון מחזורים, אויך די וועלט-בערימסטע ווילנער רב פנינים מחזורים, אויך מיט פוילישע איבערזעצונג שים, חומשים, משניות, מדרשים, סדורים טלתים, גארטלעז, קאפלעז, ציצית, מזוזות, שעהנע תפילין. צום נייעם שול-סעזאן פערקויף פון אלערליי שול-ביכער אויך שרייב-מאטעריאל אזוי אז דאס שול-יונגעל קאן זיך אלעס איינקויפען אויף איין ארט און צו רעיעלע פרייזען. פאר שול-קינדער — גרויסע הנחות

געדענקט דעם אדרעס:

ווסכאדניא 34 פראנט-געשעפט אדער דורכן טויער

חדר „תורה ודת"

עם גן-ילדים

פל. וואלבאשטשי (נייע שטאט) 6

מאכט בעקאנט דאס נאך א גרינדליכען רעמאנט ווערט דאס חדר צום נייעם שול-יאהר פולשטענדיג רעארגאניזירט און פערוואלקאמט אויף אלע געביטען פון למודי קודש און למודי חול.

איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ׳ן קומענדיגען שול-יאהר 1932/33 אין אלע מחלקות ווי אויך אין גן-ילדים (פרעבעל-שול) קומען פאר יעדען טאג פון 9–1 בייטאג.

עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר „תורה ודת", וואו סווערט געלייגט גרויס אכט אויף דער ערציהונג און דרך-ארץ׳דיגע אויפפיהרונג און ס׳ווערט געלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען תורה ודרך ארץ און אלעס, וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען!

קינדער פון 4 ביז 8 יאהר ווערען אהיים-געפיהרט דורך א ספעציעלען מענש.

צוליב׳ן קריזיס — הנחה-פרייזען.

Dr. med.

M. TAUBENHAUS

פרויען- און אקושעריע-קראנקהייטען

זגערזשער 11, טעל. 246-09

נעהמט אן פון 1–3 און פון 5–8 אוו.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאסטמעטיק.

-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען.

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

Zdolna bufetowa

może się zgłosić **do Cukierni Gomolińskiego, Przejazd 1**

ר עטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאן 116-33

ס׳נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען.

ד״ר גאלדשטיין-פאלאס, ד״ר יוסטמאן, ד״ר מ. קאנטאר, ד״ר ציגנע, ד״ר ראַקאווסקי, ד״ר ראזענצוויג, ד״ר רוזשאנער, ד״ר וויינבערג, ד״ר סטופעל.

צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא

ווי אויך וויזיטען אין שטאט.

רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט

צו ביליגע פרייזען

-- און אנדולאציע --

ביי קערש, סקווערנאווא 15

פלאטיר

טיש-געשטעל, צוקער-ביכסען וואזאנען, בעכערס

אין די בעסטע קוואליטעטען פון דער פירמע

Adolf Kummer, Warszawa

עמפפעהלען

M. Kade i E. Kummer

Łódź, ul. Główna 18

מיר פרישען אויף פלאטיר-חפצים.

Dr. med. G. Gersztajn

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

TRAUGUTTA 12, tel. 175-10

נעמט אן פון 11–1 און פון 7–8 אוונד.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

צו ווערסלען א וואוינונג פון 3 צימער און קוך מיט בעקוועמליכקייטען אויף פיעטריקאווער גאס אין בעסטען צענטרום אויף א וואוינונג פון 2 צימער און קוך אהן אונטערשיד פון געגענד ווערט געזוכט. צו ערפאהרען ביי הערשקאוויטש, פיעטריקאווער 60.

קויף און פערקויף

א דעמבאווע שלאפצימער אין גוטען צושטאנד ביליג צו פערקויפען. פאמארסקא 5, וו. 20

צו פערקויפען א שטריק-מאשינדעל 8-30 מיט 2 פאדים-פיהרערס אויף רענדער צו הענטשקעס אויך וויל איך קויפען א 13-מאשינדעל מיט אנ-אפאראט אויף רענדער צו שקארפעטען, לאנדשטיין, יאקובא 7.   6058

פערשידענעס

Zaginiony został kwit inkasowy na imię I. Wajcmana, wydany przez Bank Kupiecko-Kredytòwy za Nr. 1287. Kwit unieważnia się.   6078

Zaginął weksel na sumę zł. 125.— wystawiony w Lwowie 30/8 1932 r. płatny 25/10 1932 wystawca Ryfka Silber na zlecenie: Kurc i Szapiro.

Weksel niniejszy unieważnia się. Uczciwy znalazca zechce zwrócić powyższy weksel do M. Blumsztajna, Łódź Piotrkowska 27.   6087

Naftusię Truskawiecką — unikat balneologiczny —

שיקט ארויס די געזונדהייטס-פערוואלטונג אין טרוס-קאוויעץ אין פלעשלעך 11 0.7 אין קעסטלעך צו 25 און 50 פלעשלעך. „Naftusia" איז אויך צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד אפטעקנעס אין פוילען.   6078

פריי פאסטענס

א סטעמפעל-זעצער און וואולקאניזירער וואס ארבייט זעלבסטשטענדיג ווערט געזוכט. פעסטעס צהאלט. אפערטען אין אדמיניסטר. אונטער „Z".

קוואליפיצירטע שניידערינס צו קליידער ווי אויך צו מענטלען ווערען געברויכט ביי גאלדין, צעגעלניאנא 15, וואוינונג 28.   9809

נויטיג א יונגע וואס האט געארבייט ביי א קאמאשען-שטעפער צו געסרעס, ביי לעווקאוויטש, זגערזשער 15, וואוינונג 41.   6071

ווערקשטעטער פון שירמס

און שפאציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים,

לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקנס צו קאנקורענץ-פרייזען.

נעמט אן אלערליי רעפאראטורן פון שירמס און שטעקנס

ביליגער ווי איבעראל

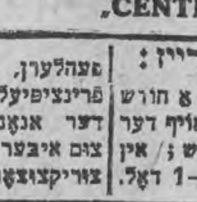

אויפ׳ן ווינטער-סעזאן פעלד-בעטלעך פון אייגענער אויסאר-ביימונג. ניקעל-בעטען, פאטענט מאטראצען, קאזעטקעס און טאפ-טשאנעס, קינדער-בענקעלעך, אייזערנע צוזאמ-בעטלעך, מאטראצען, ספארט-וועגעלעך צו פאבריקס-פרייזען אין א גרויסען אויסוואהל עמפפעהלט

KRAJOWA CENTRALA ŁÓŻEK

66 Piotrkowska 66

פאדערט איבעראל די בעוואוסטע פעלד-בעטען מיט דער פירמע „CENTRA"

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה							
טאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען							
אין טעקסט—40	.	.	.	.	60—	.	4
נאכ׳ן טעקסט—12	.	.	.	.	18—	.	8
אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט							

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ – 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצואהלען פאר דעם אנאנס

פאר׳ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman